Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

на тему: «Оцінка рівня і шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі»

ШИФР КРМ. КЕП.1.510-03-2.11

Здобувач (ка) Тарасенко Ю.В.
(ПІБ)

Керівник: д.е.н., проф. Замлинський В.А.
(науковий ступень, вчене звання, ПІБ)

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від «12» грудня 2023 р., протокол №7

Завідувач кафедри

_____ _____ Олександр ПАВЛОВ

Назва кафедри (підпис)

Одеса – 2023 р.

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ ім.Г.Е.Вейнштейна

Факультет – економіки, бізнесу і контролю
Кафедра – економіки промисловості
Ступінь вищої освіти – другий (магістр)
Спеціальність – 051 «Економіка»
Освітня програма – «Економіка підприємства»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Зав. кафедри _____
_____
«____»_____ 202__ р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
здобувача (ки)
Юлії ТАРАСЕНКО
(ім'я, ПРІЗВИЩЕ **)**

1. Тема роботи: «Оцінка рівня і шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі» затвердженою наказом ОНТУ від 12.09.2023 р. № 510-03.
2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 03 грудня 2023 р.
3. Вихідні дані роботи: статистична звітність роботи підприємств; історія підприємств, статистичні збірники, періодичні видання, підручники, монографії, інформація мережі Інтернет, аналітичні данні хлібопекарної галузі України
4. Зміст кваліфікаційної роботи магістра. 1. Теоретичні питання оцінки рівня та шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства. 2. Аналіз стану хлібопекарної галузі та підприємств України. 3. Розробка рекомендацій з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць 8, рисунків 5. Рис. 1. Структура потенціалу підприємства. Рис. 2. Структура економічного потенціалу підприємства. Таблиця 1. Характеристика традиційних методів оцінювання економічного потенціалу підприємства. Рис. 3. Етапи інтегральної оцінки економічного потенціалу підприємства. Рис. 4. Основні шляхи підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства. Рис. 5. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні у період 2005-2022 рр., тис. тонн. Таблиця 2. Обсяг виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн. Таблиця 3. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород - Дністровська паляниця». Таблиця 5. Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця». Таблиця 6. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород-

Дністровська паляниця» після впровадження заходу. Таблиця 7. Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат». Таблиця 8. Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» після впровадження заходу.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 12.09.2023 р.

Керівник _____ Замлинський В.А.
(підпис)
Завдання прийняв до виконання _____ Тарасенко Ю.В.
(підпис)

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№	Назва етапів кваліфікаційної магістерської роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Обробка даних практики	12.09-18.09.2023	
2.	Теоретичні питання оцінки рівня та шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства	19.09-30.09.2023	
3.	Аналіз стану хлібопекарної галузі та підприємств України	01.10-31.10.2023	
4.	Розробка рекомендацій з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі	01.11-21.11.2023	
5.	Вступ, анотація, висновки, список використаних джерел, додатки	22.11-30.11.2023	
6.	Оформлення пояснювальної записки відповідно до вимог, передбачених методичними вказівками	01.12-03.12.2023	

Керівник _____ Замлинський В.А.
(підпис)
Здобувач-дипломник _____ Тарасенко Ю.В.
(підпис)

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.
Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувач-дипломник _____ Юлія ТАРАСЕНКО
(підпис)

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота магістра містить 111 сторінок, 56 таблиць, 15 рисунків, список джерел з 39 найменувань, 2 додатки.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття економічний потенціал підприємства, оцінка його рівня, економічне обґрунтування та розробка шляхів підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі.

Для досягнення мети визначенні наступні завдання: розкрити теоретичні засади поняття «економічний потенціал підприємства» та його суть; розглянути методичні підходи оцінювання ефективності використання економічного потенціалу підприємства; проаналізувати існуючі шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств; провести аналіз стану хлібопекарної галузі України; проаналізувати стан внутрішнього середовища двох підприємств ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» і ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»; розробити заходи з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі України.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі.

За результатами роботи сформульовано висновки і пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на підприємствах хлібопекарної галузі.

Рік виконання роботи – 2023.

Рік захисту роботи – 2023.

THE SUMMARY

Thesis contains 111 pages, 56 tables, 13 illustration, the list of references of 39 titles, 2 applications.

The purpose of the master's thesis is to define the concept of the economic potential of an enterprise, assess its level, economic justification and develop ways to increase the efficiency of using the economic potential of enterprises in the bakery industry.

To achieve the goal, the following tasks are defined: to reveal the theoretical foundations of the concept of "economic potential of the enterprise" and its essence; to consider methodical approaches for evaluating the effectiveness of using the economic potential of the enterprise; to analyze the existing ways of increasing the efficiency of using the economic potential of enterprises; conduct an analysis of the state of the bakery industry of Ukraine; to analyze the state of the internal environment of two enterprises LLC "Bilhorod-Dnistrovska palyanytsia" and PJSC "Khersonsky bread factory"; develop measures to improve the efficiency of using the economic potential of enterprises and calculate their economic efficiency.

The object of research of the master's qualification work is the processes of formation and development of relations to increase the efficiency of using the economic potential of the enterprises of the bakery industry of Ukraine.

The subject of the master's thesis is the theoretical and methodical foundations of increasing the efficiency of using the economic potential of enterprises in the bakery industry.

Based on the results of the work, conclusions and proposals of an applied nature were formulated, which can be used at the enterprises of the bakery industry.

Year of performance 2023.

Year of defense 2023.

ЗМІСТ

стор.

ВСТУП 8

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА 10

1.1. Поняття та суть економічного потенціалу підприємства 10

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання економічного потенціалу підприємства 17

1.3. Шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства 27

Висновки до розділу 1 30

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ ТА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ 33

2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища 33

2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» 45

2.3. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» 58

Висновки до розділу 2 73

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ 76

3.1. Розрахунок економічної ефективності проєкту заміни обладнання на ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» 76

3.2. Розрахунок економічної ефективності проєкту на ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» 82

3.3. Аналіз впливу комплексу заходів на показники діяльності досліджуваних підприємств ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» та ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» 93
Висновки до розділу 3 99

ВИСНОВКИ 102
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 108
ДОДАТОК 1
ДОДАТОК 2

ВСТУП

Сьогодні одним із головних завдань діяльності сучасного підприємства є отримання прибутку та забезпечення його фінансової стійкості, що досягається за допомогою системи управління економічним потенціалом.

Потенціал підприємства – це сукупне відображення реальних та майбутніх можливостей підприємства, що можуть бути найбільш ефективно використані в господарській діяльності.

Економічний потенціал підприємства – це сукупність всіх ресурсів підприємства, запаси, можливості, основа прийняття стратегічних управлінських рішень, що зумовлює формування та реалізацію відповідних дій на майбутнє та є основою управління підприємством.

Українські підприємства мають значний економічний потенціал але частіше всього не можуть вірно оцінити свої потенційні можливості, тому не вміють ефективно використовувати потенціал для нарощування економічних результатів, з чого мають тенденцію до збитковості діяльності. Однією з найголовніших причин такого стану є неефективне управління економічним потенціалом підприємств, тому проблема підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств є дуже актуальною.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є визначення поняття економічний потенціал підприємства, оцінка його рівня, економічне обґрунтування та розробка шляхів підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі.

Для досягнення мети визначенні наступні завдання:

– розкрити теоретичні засади поняття «економічний потенціал підприємства» та його суть;

– розглянути методичні підходи оцінювання ефективності використання економічного потенціалу підприємства; проаналізувати існуючі шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств;

– провести аналіз стану хлібопекарної галузі України; проаналізувати стан внутрішнього середовища двох підприємств ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» і ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»;

– розробити заходи з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств та розрахувати їх економічну ефективність.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи магістра є процеси формування і розвитку відносин з підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі України.

Предметом магістерської роботи є теоретичні та методичні основи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі.

Інформаційною базою дослідження є законодавча база України, навчальні, методичні та наукові джерела, статистична інформація у галузі, бухгалтерська, фінансова та інша звітність, що відображає господарську діяльність підприємств.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ОЦІНКИ РІВНЯ ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та суть економічного потенціалу підприємства

Ефективність функціонування будь якого підприємства у першу чергу ставить на перший план вирішення завдань оптимального використання його потенціалу, що в свою чергу, вимагає вивчення та розуміння суті та структури потенціалу.

Потенціал підприємства – це сукупність ресурсів, що визначають його можливості здійснювати у майбутньому виробництво продукції та послуг, отримувати доходи і прибуток та підвищувати ефективність діяльності.

Структура потенціалу підприємства запропоновано на рисунку 1.1.

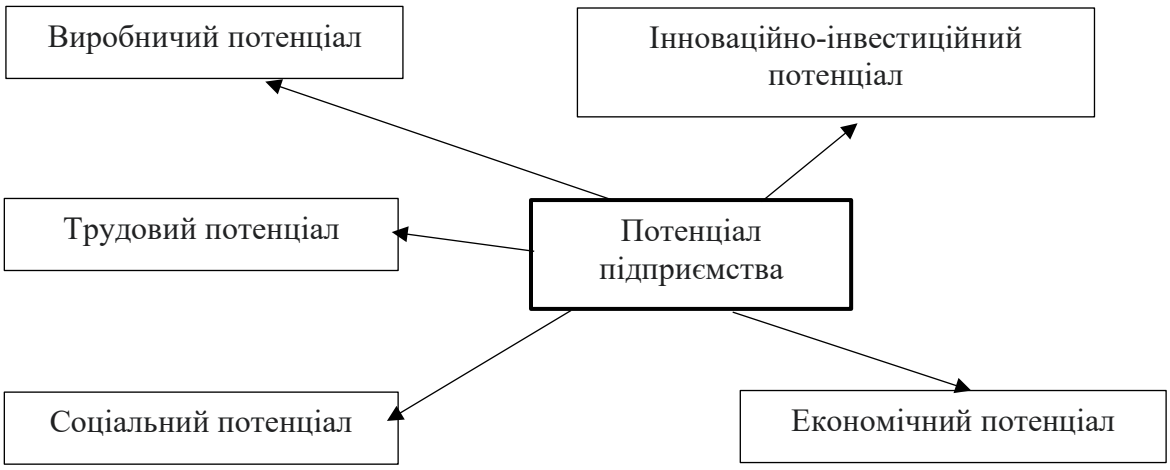

Рис. 1.1. Структура потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором.

Виробничий потенціал підприємства – це сукупність факторів виробництва (основних ресурсів), що визначають реальний обсяг продукції, який здатне виробляти підприємство при повному використанні ресурсів, які знаходяться у його розпорядженні.

Інноваційно-інвестиційний потенціал підприємства – це сукупність його ресурсів, включаючи виробничі, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та

інші, необхідні для здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності й впровадження у виробництво нових розробок і технологій.

Трудовий потенціал підприємства – це трудові ресурси, що характеризуються кількістю персоналу підприємства, його професійно-освітнім рівнем, кваліфікацією та іншими якісними характеристиками.

Соціальний потенціал підприємства – це сукупність його ресурсів, яка визначає його здатність до стійкого соціального розвитку.

Економічний потенціал підприємства – це найбільш ефективне використання сукупних ресурсів, можливостей та резервів підприємства для досягнення максимально ефективного стану економічної системи.

Можна казати, що економічний потенціал забезпечує здатність ресурсного та виробничого потенціалів переходити в результати діяльності підприємства.

Економічний потенціал – це праця, яка виявляється в системі відтворення. Суб'єктивним змістом потенціалу є здатність людей використовувати цю працю та чим більше масштаби економічного потенціалу, тим вагоміші результати його ефективного використання.

Економічний потенціал – це сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів конкретної країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу.

Проведений аналіз наукових робіт дослідників з проблематики економічного потенціалу підприємства свідчить про значну кількість думок стосовно цього поняття, тому, досліджуючи сутність економічного потенціалу підприємства по-перше необхідно розглянути і само поняття потенціал.

«Потенціал» в економіці – це невиявлені, нерозкриті та нематеріалізовані можливості, перетворення яких із потенційних на реальні можливо завдяки економічній діяльності. Тобто виникає поняття економічний потенціал.

Економічний потенціал підприємства є основою прийняття стратегічних управлінських рішень, зумовлює формування та реалізацію відповідної програми дій на перспективу, є головним рушійним механізмом управління суб'єктом господарювання.

Дослідження сутності економічного потенціалу підприємства як основи економічного розвитку, структурування його складників дають змогу сформулювати принципи активізації економічної політики щодо інтенсифікації економічних процесів. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розвиток теорії потенціалу, економічного потенціалу, його трактування є в роботах О. Березіна, О. Ждан, Н. Краснокутської, О. Маслак, Є. Лапіна, М. Пантелєєва та ін. Але, слід зазначити, що багато питань потребують додаткового розгляду та вивчення.

Основні визначення поняття економічний потенціал представимо у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Основні визначення поняття економічний потенціал

Автор	Визначення
1	2
Й. Завадський [12]	Потенціал економічний – сукупність економічних можливостей держави, які можуть бути використані для потреб суспільства (виробництво, оборона тощо).
Л. Квасній [14]	Економічний потенціал підприємства – сукупність усіх форм ресурсного забезпечення та характер його використання. Економічний потенціал являє собою сукупність природних умов та ресурсів, можливостей, запасів та цінностей, які можуть бути використані підприємством для досягнення поставлених цілей та реалізації обраних стратегій.
У «Вікіпедії» [10]	Економічний потенціал – це сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу.
О. Березін [5]	Економічний потенціал підприємства – це здатність підприємства забезпечити отримання стабільного прибутку на основі задоволення потреб споживачів, за внутрішніх та зовнішніх обмежень з урахуванням можливості розвитку підприємства.
Р. Костирко [15]	Ступінь використання своїх ресурсів.
О. Федонін, І. Рєпіна, О. Олексюк [36]	Сукупність здатностей, здібностей. Реальна або ймовірна здатність підприємства виконувати цілеспрямовану роботу.

Продовження табл. 1.1

1	2
Є. Лапін [18]	Економічний потенціал – сукупні можливості підприємства визначати, формувати та максимально задовольняти потреби споживачів у товарах та послугах у процесі оптимальної взаємодії з навколишнім середовищем та раціональним використанням ресурсів.
О. Маслак [20]	Економічний потенціал підприємства являє собою складну, динамічну, інтегровану, взаємопов'язану та синергічну сукупність усіх видів його наявних ресурсів і можливостей, включаючи перспективи їх збільшення, що використовуються для досягнення тактичних і стратегічних цілей розвитку підприємства та забезпечення його сталого розвитку.
О. Балацький [4]	Сукупна здатність наявних економічних ресурсів забезпечити виробництво максимально можливого обсягу корисності, відповідного потребам суспільства на певному етапі його розвитку.
М. Савченко [33]	Складна економічна система функціональних відносин між елементами реального і потенційного рівнів розвитку підприємства, що відбиває його готовність у певний час мобілізувати ресурсні можливості для досягнення поставлених цілей з максимальною ефективністю у процесі оптимальної взаємодії з зовнішнім середовищем.
Т. Калінеску, Ю. Романовська, О. Кирилов [13]	Сукупність організованих у певних соціально-економічних формах ресурсів, що можуть за певних діючих внутрішніх і зовнішніх чинників середовища бути спрямовані на реалізацію діяльності підприємства, метою якої є задоволення нових потреб суспільства.
Н. Шкроміда [39]	Міра досягненням підприємством поставленої мети.

Джерело: розроблено автором.

З нашої точки зору, економічний потенціал підприємства – це ефективне використання сукупних можливостей, здатностей, ресурсів, виробничих потужностей та резервів підприємства для досягнення максимально-можливого стану економічної системи підприємства.

Все це характеризується кількісними та якісними показниками, певним складом та структурою.

Можна казати, що відсутність єдиного підходу до визначення сутності поняття економічний потенціал підприємства не дозволяє достатньо вірно та повно обґрунтовувати його структуру, компоненти, робити аналіз, оцінку та діагностику потенціалу підприємства.

Постійна зміна та динамічність економічного потенціалу підприємства формує необхідність управління ним, забезпечення його інноваційності, гнучкості та адаптивності до умов зовнішнього середовища, що постійно змінюється.

Економічний потенціал підприємства – це одна з основних його властивостей, що формує підґрунтя для цілеорієнтованого довгострокового функціонування, розвитку в напрямі досягнення стратегічних орієнтирів на основі використання наявних ресурсів.

Економічний потенціал підприємства як складна категорія складається із певних елементів. Дослідження питання складових економічного потенціалу підприємства дозволило встановити, що у науковій літературі не сформовано єдиного такого переліку елементів.

Н. Краснокутська зазначає, що структура економічного потенціалу підприємств різних галузей та масштабів діяльності не є однаковою, проте можна сформувати базовий набір елементів, який є обов'язковим для діяльності підприємств різних сфер [17].

Л. Скоробогата зазначає [19], що економічний потенціал включає чотири основні складові потенціалу: кадровий, виробничий, фінансовий та інформаційний.

Структурування економічного потенціалу підприємства є підґрунтям для використання, розвитку, нарощування потенціалу, формування його стану відповідно до встановленої мети підприємства.

Економічний потенціал підприємства – це сукупність всіх ресурсів підприємства, запаси, можливості, основа прийняття стратегічних управлінських рішень, що зумовлює формування та реалізацію відповідних дій на перспективу та є основою управління підприємством.

Дослідження структури та сутності економічного потенціалу підприємства можуть дати змогу формування принципів активізації економічної діяльності та інтенсифікації економічних процесів.

З нашої точки зору структура економічного потенціалу підприємства складається з наступних основних елементів, що запропоновано на рисунку 1.2.

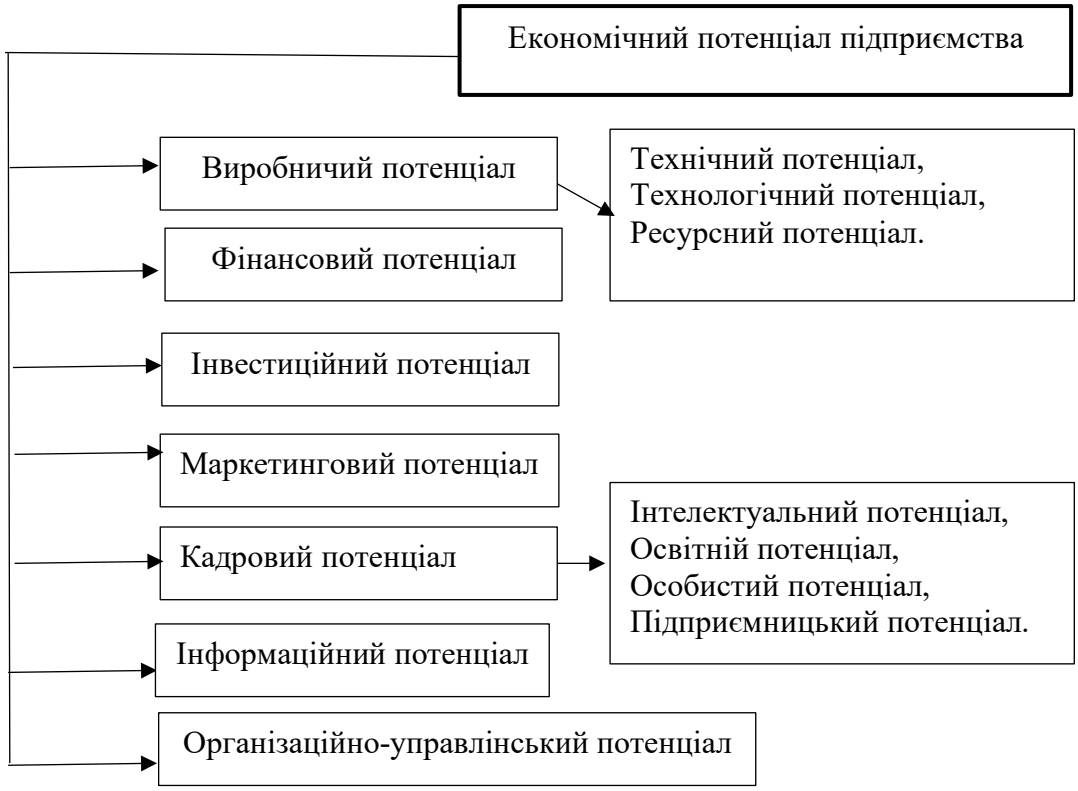

Рис. 1.2. Структура економічного потенціалу підприємства
Джерело: розроблено автором.

Всі перераховані складові повинні взаємодіяти між собою та можуть бути ефективно використані лише як сукупність економічного потенціалу підприємства.

Виробничий потенціал – це початкова і основна складова економічного потенціалу, що показує потенційні та використані можливості підприємства, є складним за структурою та повинен доповнюватися іншими елементами економічного потенціалу.

Можна казати, що виробничий потенціал підприємства – це сукупність ресурсів, якими має розпоряджатися підприємство для досягнення мети своєї діяльності та створення нових вартостей, а його елементи повинні

цілеспрямовано адаптуватися до вимог споживача продукції. Виробничий потенціал повинен безперервно і постійно відтворюватися та мати здатність до самовідтворення. Виробничий потенціал підприємства є матеріальною передумовою прискорення науково-технічного прогресу. Між ними існує взаємозв'язок: чим вище техніко-економічний рівень елементів потенціалу і ступінь їх використання, тим потужніше матеріально-технічна база НТП, тим більше галузь для впровадження його досягнень, більше можливостей для вдосконалення і збільшення елементів виробничого потенціалу підприємства. Вони взаємно вдосконалюють і розвивають один одного.

Фінансовий потенціал – це рівень потужності, сукупність можливостей для підтримки та забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що базується на наявності ресурсів, які є у підприємства, і здатністю підприємства ефективно використовувати й відтворювати їх. Фінансові ресурси знаходяться у розпорядженні підприємства, від їхнього обсягу, ефективного використання залежить фінансова стійкість та конкурентоспроможність підприємства взагалі.

Інвестиційний потенціал підприємства – це здатність підприємства інвестувати у свій розвиток, придбаючи ресурси та створюючи додатковий грошовий потік, а також можливість залучити інвестиції в свою виробничу діяльність. Стан та розвиток інвестиційного потенціалу впливає на використання ресурсів і джерел розвитку підприємства, є основним у забезпеченні економічного зростання діяльності підприємства, грає важливу роль у розвитку інших складових економічного потенціалу за рахунок впровадження інвестиційної діяльності.

Маркетинговий потенціал показує вплив підприємства на споживчій ринок, результатом якого є формування кола потенційних споживачів, які забезпечують відтворення попиту на продукцію, товари та послуги. Маркетинговий потенціал підприємства – це сукупність можливостей суб'єкта залучати до придбання та споживання його продукції та послуг потенційних споживачів з урахуванням наявних у підприємства ресурсів.

Кадровий потенціал підприємства – це наявні трудові можливості, що характеризуються кількістю працівників, їх професійно-освітнім рівнем, кваліфікацією та іншими якісними характеристиками.

Інформаційний потенціал – це ступінь інформаційної потужності підприємства та його приховані інформаційні можливості.

Організаційно-управлінський потенціал – це складна характеристика, в сукупності якого є організаційні, структурні, функціональні, культурні і управлінські елементи функціонування підприємства, а також можливості їх змін у напрямі забезпечення ефективної діяльності й розвитку підприємства.

Можна казати, що запропонована структура економічного потенціалу підприємства є зручною у практичному застосуванні на підприємстві так як дасть змогу проаналізувати та оцінити окремі його елементи на кожному етапі, починаючи з формування, так і в процесі діяльності підприємства.

Важливою характеристикою потенціалу підприємства є взаємозамінність та альтернативність його елементів, тобто вони є взаємозамінними з погляду досягнення ключових цілей діяльності підприємства, що вимірюється узагальнюючими показниками результатів діяльності: прибутку, рентабельності, обсягу виробництва ін.

1.2. Методичні підходи до оцінювання ефективності використання економічного потенціалу підприємства

Важливим завданням для прибуткової діяльності підприємства є оцінка ефективності формування та використання його економічного потенціалу.

С одного боку оцінка економічного потенціалу розраховує реальні можливості підприємства щодо використання відповідних досягнень науково-технічного прогресу, а з іншого боку він бере участь у цьому процесі, розвиваючи при цьому екстенсивну чи інтенсивну складову, у результаті чого продукція надходить на ринок.

Величина наявного потенціалу підприємства, його можливості, вартість реалізованої продукції та величина отриманих результатів характеризує ефективність діяльності підприємства.

Оцінка ефективності використання потенційних можливостей підприємства визначає його конкурентоспроможність, прибутковість, ефективність та представляє реальну потребу в організації та управлінні потенційними можливостями підприємств.

Найбільш поширеними та традиційними у сучасній науковій літературі є методика оцінки [7] за наступними основними елементами:

– фінансова діяльність підприємства;

– ринкова вартість;

– комплексна рейтингова оцінка.

У сучасних наукових джерелах пропонуються методики, що ґрунтуються на виділенні низки структурних компонентів економічного потенціалу та їх подальшого оцінювання з використанням бального, експертного методів, рейтингового порівняльного аналізу та інших.

Для оцінки ринкової вартості підприємства в теорії та практиці застосовують три традиційних підходи [17]:

– дохідний,

– ринковий (порівняльний),

– витратний.

Основним фактором, що визначає величину вартості об’єкта з позиції дохідного підходу є отримання доходу. Чим він більше, тим більшою є величина його ринкової вартості за інших рівних умовах. При цьому застосовується оцінюючий принцип очікування і враховуються тривалість періоду отримання можливого доходу, ступінь і вид ризиків, що супроводжують цей процес.

Порівняльний підхід – це підхід, що заснований на порівнянні об’єкта оцінки з аналогічними об’єктами за однаковими показниками та елементами.

Вартість економічного потенціалу підприємств відповідно до ринкового підходу визначається за інформацією про ціни продажу аналогічних підприємств, скоригованих певними коефіцієнтами.

Сьогодні, у вітчизняній практиці, найбільш поширеним із традиційних підходів є витратний підхід, при якому відбувається оцінка майна, що є на балансі підприємства – власного капіталу підприємства. Зміна вартості активів підприємства є основним показником оцінки його економічного потенціалу, оскільки враховує перспективи функціонування окремого підприємства, міста, галузі й економіки взагалі.

Управління вартістю активів з метою її зростання у довгостроковій перспективі дозволяє підприємству максимально задовольнити інтереси власників, визначити оптимальні стратегічні напрями розвитку та сформувати систему управлінських заходів, що сприяють досягненню поставленої мети.

Оцінка економічного потенціалу витратним способом зводиться до того, що ринкова вартість економічного потенціалу підприємства є сумою усіх витрат, понесених власником за час створення й функціонування економічного потенціалу підприємства, проіндексованих на темп інфляції.

Перевага підходу в тому, що інформація для розрахунків базується на фактичній про майновий стан підприємства. Недолік в тому, що метод не враховує майбутні можливості діяльності в аспекті економічного зростання та отримання чистого доходу та більшість методів є досить складні і трудомісткі у практичному використанні.

Одним із методів, що застосовуються для оцінки економічного потенціалу підприємств, є комплексна рейтингова оцінка, що має багато різновидів.

Також методикою, що найбільш використовується, є методика оцінки за рахунок проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства з наступним рейтингуванням.

Фінансові підходи ґрунтуються на тому, що фінансовий стан є найважливішою характеристикою підприємства, тому оцінка економічного

потенціалу підприємств має здійснюватися на основі показників, що характеризують фінансовий стан та фінансові результати підприємств.

Можна казати, що ефективно оцінювати економічний потенціал підприємства у розрізі майнового потенціалу та фінансового становища.

Оцінка майнового потенціалу включає:

– аналіз складу, структури та динаміки майна;

– аналіз показників розвитку підприємства, ділової активності та рентабельності;

– оцінку необоротних, оборотних та чистих активів.

У оцінці майнового стану підприємства проводиться аналіз результативних фінансових показників діяльності, доходу, прибутку.

В оцінці фінансового стану аналізуються:

– ефективність використання капіталу;

– фінансовий стан, ліквідність та платоспроможність підприємства.

Можна казати, що всі методичні підходи до оцінки економічного потенціалу підприємства засновані на аналізі його фінансово-господарської діяльності і мають спільну рису – економічний потенціал аналізується у межах майнового потенціалу та фінансового становища, але різні автори пропонують різні методи оцінки двох складових та акцентують увагу на різних показниках діяльності підприємства.

В більшості методичних підходах розраховуються окремо показники фінансового та майнового потенціалів, ніж економічного потенціалу в цілому.

У таблиці 1.2 запропонуємо характеристику традиційних методів оцінювання економічного потенціалу підприємства [36].

Таблиця 1.2

Характеристика традиційних методів оцінювання економічного потенціалу підприємства

Метод	Характеристика
Методи оцінки ринкової вартості підприємства	1. дохідний – економічний потенціал підприємства оцінюється з розміру чистого потоку економічних результатів від його використання; 2. ринковий (порівняльний) – оцінка економічного потенціалу підприємства з урахуванням порівняння з аналогами; 3. витратний – економічний потенціал підприємства оцінюється із суми витрат на його формування та використання.
Методика комплексної рейтингової оцінки	1. аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства з використанням великої кількості показників, що характеризують економічний стан та фінансові результати підприємства; 2. розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки на основі розрахунку та порівняння фактичних даних з умовним еталонним підприємством, що має найкращі результати за порівнюваними показниками.
Методика фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства	1. використовуються різні методи оцінки майнової та фінансової складових потенціалу; 2. обґрунтовується застосування певних коефіцієнтів та показників діяльності підприємства.

Джерело: розроблено автором.

В традиційних методах для оцінки економічного потенціалу підприємств необхідні фактичні значення показників, що характеризують результати роботи підприємства.

При цьому дохідний та порівняльний методи, а також комплексна рейтингова оцінка характеризують лише результативну складову, а витратний метод – лише ресурсну складову.

З цього можна казати, що більш ефективною є методика оцінки фінансово-економічної діяльності, так як вона включає оцінку обох складових економічного потенціалу підприємства і ресурсів (майнова складова) і результатів (фінансова складова). Але при цьому майнова та фінансова складова оцінюються окремо та не враховуються фактор їхньої взаємодії, тобто оцінюється лише наявний потенціал, не враховуючи перспективний.

У сучасних умовах аналіз економічного потенціалу підприємств доцільно здійснювати не тільки з урахуванням традиційних підходів, а і як фактичну здатність факторів виробництва виробляти певну кількість продукції, а враховуючи наявність додаткових можливостей, що можуть виникнути внаслідок технологічного прогресу та залучення ресурсів у господарську діяльність [39].

При оцінці ресурсів, потенційних можливостей підприємства та оцінки ефективності їх використання потрібно порівняння планується рівня всіх складових економічного потенціалу з їх фактичними значеннями. Наступним кроком повинно бути комплексне вимірювання економічного потенціалу підприємства на основі співвідношення економічних ресурсів та результатів їх функціонування. Сутність цього співвідношення визначається трансформацією внутрішнього і зовнішнього середовища підприємства, при цьому роль економічного потенціалу полягає у пошуку та реалізації внутрішніх джерел саморозвитку з метою забезпечення стабільної роботи підприємства та ефективності його діяльності.

На рисунку 1.3 нами запропоновано етапи інтегральної оцінки економічного потенціалу підприємства.

Розглянемо більш докладно кожній етап інтегральної оцінки економічного потенціалу підприємства.

1. Вибір структурних складових економічного потенціалу підприємства. На рисунку 1.1 нами було запропоновано структура економічного потенціалу підприємства, що складається з наступних основних елементів:

- Виробничий потенціал;
- Фінансовий потенціал;
- Інвестиційний потенціал;
- Маркетинговий потенціал;
- Кадровий потенціал;
- Інформаційний потенціал;

Рис. 1.3. Етапи інтегральної оцінки економічного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором.

– Організаційно-управлінський потенціал.

2. Підбор основних показників щодо розрахунку елементів економічного потенціалу підприємства.

Для оцінки структурних елементів економічного потенціалу пропонуємо наступні основні показники (таблиця 1.3.).

Таблиця 1.3

Показники оцінки структурних елементів

Структурний елемент	Показники
Виробничий потенціал	Фондовіддача; Фондомісткість; Фондоозброєність; Коефіцієнт завантаження основних засобів; Коефіцієнт оновлення основних засобів; Коефіцієнт зносу основних засобів; Коефіцієнт придатності основних засобів; Питома вага запасів в оборотних активах, %; Відсоток дебіторської заборгованості в оборотних активах, %; Відсоток грошових коштів в оборотних активах, %; Відсоток капіталу та резервів в джерелах формування майна, %; Відсоток довгострокових зобов'язань в джерелах формування майна, %; Відсоток короткострокових зобов'язань в джерелах формування майна, %; Частка прямих змінних витрат у собівартості продукції; Співвідношення зміни цін на сировину і матеріали та зміни цін на продукцію; Матеріаловіддача.
Фінансовий потенціал	Показники власного оборотного капіталу Коефіцієнт абсолютної ліквідності; Коефіцієнт покриття; Коефіцієнт автономії; Коефіцієнт рентабельності активів; Коефіцієнт оборотності оборотних активів; Коефіцієнт оборотності необоротних активів; Коефіцієнт маневреності власного капіталу.
Інвестиційний потенціал	Рентабельність власного капіталу (ROE); Відсоток власного капіталу, %; Коефіцієнт покриття необоротних активів власним капіталом; Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні; Тривалість обороту чистого оборотного капіталу, дні.
Кадровий потенціал	Співвідношення коефіцієнту обороту по прийому та коефіцієнту обороту по звільненню; Відповідність кадрів професійним вимогам; Розмір середньої заробітної плати; Розмір середньої заробітної плати штатних робітників; Продуктивність праці; Фонд робочого часу; Коефіцієнт плинності кадрів; Кількість прогулів; Чисельність виробничого персоналу; Загальна чисельність працівників.

Продовження табл. 1.3

1	2
Маркетинговий потенціал	1. Показники збутової діяльності: виручки від реалізації продукції, прогнозованої місткості сегмента ринку, витрат маркетингової служби і специфічних: ринкової частки, рівня передпродажної підготовки, коефіцієнта зміни обсягів реалізації, індексу рівня цін, коефіцієнта доведення продукту до споживача, показників рекламної діяльності. 2. Відносна якість товару: привабливість упаковки, унікальність з точки зору споживачів, оптимальність асортименту з точки зору відповідності ринковим запитам, прийнятність рівня цін на продукцію, цінова стратегія, що використовується для новинок, відповідність ціни та якості, рівень представлення продукції в торгових точках, рівень представлення продукції в форматах торгівлі, прийнятних для цільових споживачів, зручність розміщення, надійність постачання, переконливість торгової пропозиції, кваліфікація збутового персоналу, рекламна активність, креативість рекламного задуму, ступінь використання засобів PR, ефективність стимулювання збуту, організаційна компонента. 3. Швидкість інноваційних процесів, гнучкість партнерських зв'язків, можливість і швидкість переналадки обладнання, гнучкість маркетингових інструментів, наявність фінансових ресурсів для ринкової адаптації, частота проведення комплексних маркетингових досліджень, частота проведення моніторингу цін, наявність плану маркетингу, частота проведення оцінки ефективності маркетингових програм, відповідність структури відділу маркетингу специфіці бізнесу. 4. Масштаб ринку; 5. Обсяг продажів; 6. Конкуренція; 7. Наявність портфеля замовлень; Витрати на рекламу.
Інформаційний потенціал	Рівень обсягу автоматизованої інформації; Питома вага вартості комп'ютерів у вартості основних засобів; Коефіцієнт впровадження комп'ютерів та програмного забезпечення; Рівень використання системних інформаційних ресурсів; Рівень захищеності інформаційної системи; Обсяг інвестицій, спрямованих на розвиток інформаційних технологій; Рівень забезпеченості зовнішньою інформацією; Витрати, пов'язані з придбанням зовнішньої інформації; Коефіцієнт суперечливості інформації; Коефіцієнт своєчасності надання інформації; Коефіцієнт надійності інформації; Показник захищеності інформації; Коефіцієнт точності інформації; Коефіцієнт повноти інформації.

Закінчення табл. 1.3

1	2
Організаційно-управлінський потенціал	Рівень відповідності організаційної структури управління меті та задачам підприємства; Рівень оптимальності горизонтальних та вертикальних зв'язків в організаційній структурі управління; Рівень розвинутості та стійкості міжфункціональних зв'язків в організаційній структурі управління; Рівень зайнятості персоналу в апараті управління; Співвідношення чисельності лінійного та функціонального управлінського персоналу; Кількість рівнів вертикальної ієрархії управління; Ступінь повноти реалізації функцій управління в організаційній структурі; Рівень спеціалізації управлінських підрозділів; Ступінь дублювання функцій; Рівень раціональності організаційної структури управління; Рівень централізації управління; Рівень відповідності функцій та обов'язків кожного структурного елементу організаційної структури управління його повноваженням та відповідальності; Ступінь правильності визначення статусу управлінських підрозділів і посад; Рівень еластичності організаційної структури управління; Рівень гнучкості організаційної структури управління; Рівень керованості організаційної структури управління тощо.

Джерело: розроблено автором.

На третьому етапі розраховують обрані показники за даними підприємства та порівнюють їх з нормативними значеннями або оптимальними значеннями для підприємства або галузі.

Наступним етапом проводиться оцінка кожного показника структурних елементів економічного потенціалу підприємства за бальною системою.

Далі відбувається визначення суми балів за кожним структурним елементом економічного потенціалу підприємства.

Загальна оцінка економічного потенціалу відбувається за допомогою інтегрального показника з урахуванням ваги всіх його структурних елементів.

Останній етап розрахунків – це порівняння отриманого інтегрального показника з плановим та розробка шляхів підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства.

1.3. Шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства

Для підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства, особливо сьогодні в умовах військових дій підприємствам для цього потрібно розробляти напрями та шляхи.

Напрямами підвищення економічного потенціалу підприємства можуть бути заходи, що спрямовані на окремі елементи економічного потенціалу, або на всю систему взагалі.

Основні шляхи підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства запропонуємо на рисунку 1.4.

Розглянемо основну сутність запропонованих шляхів підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства.

Покращення роботи відділу маркетингу і збуту дозволить вчасно та дуже повно аналізувати ринок, впливати на нього за допомогою впровадження нової інноваційної продукції, послуг, формування кола потенційних споживачів, проводити рекламну діяльність, розширення ринку та збільшення обсягу виробництва дозволить підвищить показник фондовіддачі на підприємстві та ін.

Покращення кадрової складової підприємства може бути спрямовано на розробку заходів щодо ефективного використання робочої сили, залучення нових кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовка існуючих (курси підвищення кваліфікації або практичне навчання на виробництві та ін.)

Вдосконалення системи управління спрямовано на наступні дії: підвищення рівня відповідальності керівників за схвалене рішення, підвищення рівня знань кон’юнктури ринку, підвищення мотивації у працівників, використання фінансового менеджменту в управлінні витратами); розробка програм підвищення ефективності конкурентоспроможності продукції, підприємства, підвищення продуктивності праці; розробка напрямів підвищення використання основних засобів підприємства та ін.

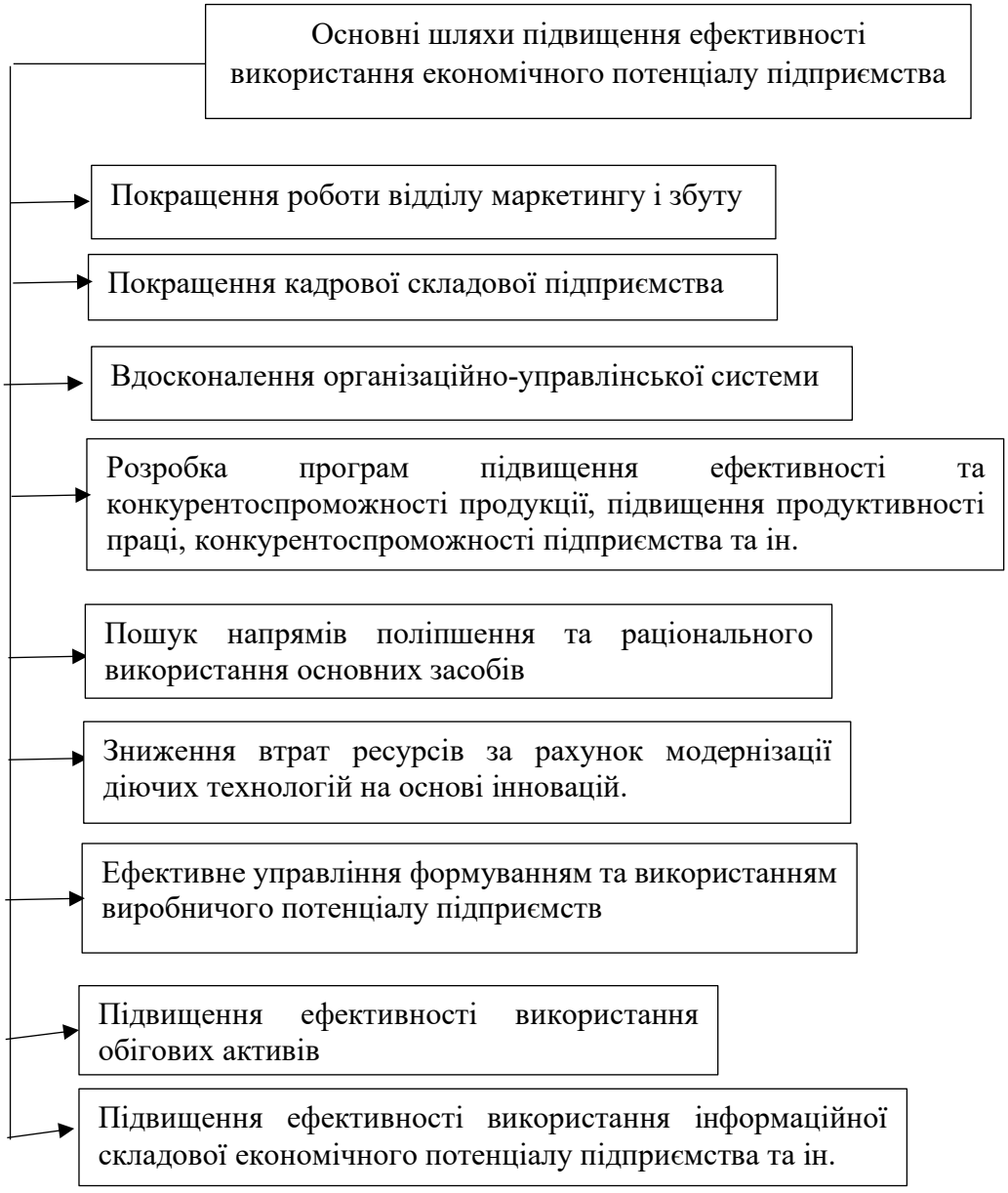

Рис. 1.4. Основні шляхи підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства

Джерело: розроблено автором.

Сьогодні в усьому світі на перший план висуваються такі питання, як технічний рівень, якість, надійність, зовнішній вигляд продукції, а це залежить від якісного складу техніки та ефективного її використання. Підвищення технічної якості засобів праці і оснащеність ними працівників сприяють зростанню ефективності виробництва на підприємстві.

Одним із основних напрямів у підвищенні ефективності використання економічного потенціалу є орієнтація втрат ресурсів (сировинних, енергетичних, трудових), що можлива шляхом модернізації діючих технологій на основі використання інновацій.

Ефективне формування, управління та використання виробничого потенціалу підприємств забезпечить збільшення виробництва конкурентоспроможної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, освоєння економічно ефективних високотехнологічних виробництв і модернізацію виробничої бази, що безпосередньо впливатиме на розвиток потенціалу підприємства взагалі.

На підприємствах з метою обґрунтування резервів зменшення витрат необхідно створити систему моніторингу витрат, відстеження відхилень їх фактичного рівня від планового. Регуляторний моніторинг витрат виробництва, проведений на основі залучення до цієї роботи фахівців різних напрямів діяльності, забезпечить аналіз і прогнозування економічних процесів. Це дасть змогу вдосконалювати методику прийняття науково обґрунтованих управлінських рішень і методи їх реалізації на основі більш повного та своєчасного аналізу, а також прогнозувати найважливіші пропорції та структурні зміни у витратах виробництва, виявляти й усувати проблемні місця.

Головним напрямом підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства є управління та формування ефективної системи мотивації кадрової складової. Ефективна система стимулювання праці, заснована на ринковому мотиваційному механізмі, повинна базуватися на врахуванні основних прийомів, які б стимулювали трудовий потенціал до вдосконалення власної професійної діяльності, підвищення якості його робочої сили, найповнішої реалізації трудової мотивації.

Основними елементами цього процесу можуть бути [9]:

– удосконалення внутрішньовиробничих тарифних умов оплати праці;

– удосконалення методів розподілу колективного заробітку з урахуванням трудового внеску члена колективу у кінцевий результат;

– поліпшення стимулювання трудового потенціалу за виконання та перевиконання виробничих завдань;

– запровадження єдиних тарифних сіток для всіх категорій трудового потенціалу;

– удосконалення тарифної системи шляхом встановлення оптимальних співвідношень тарифних ставок залежно від рівня кваліфікації працівників.

Управління використанням економічного потенціалу підприємства та прийняття ефективних рішень у цьому напрямку неможливе без врахування величезних обсягів інформації, розмір яких безперервно зростає у міру зростання обсягів виробництва продукції. Ефективність управління залежить від раціонального процесу збору, переробки й передачі інформації. Наявність автоматизованої інформаційної системи значно спрощує процес управління потенціалом підприємства і дозволяє вчасно зібрати, відсортувати, обробити необхідну інформацію та прийняти правильне управлінське рішення.

Одним із напрямків підвищення ефективності використання економічного потенціалу, а саме управління інформаційною його складовою, є формування комплексної інформаційної системи з використанням сучасних інформаційних технологій.

Комплексна інформаційна система повинна мати якісну інформацію, своєчасне її надання; безпеку інформації й адаптивність до змінних інформаційних потреб, що а також обізнаність персоналу у сучасних інформаційних системах.

Висновки до розділу 1

Потенціал підприємства – це комплексне відображення наявних ресурсів та майбутніх можливостей підприємства, що можуть бути максимально використані в господарській діяльності.

Економічний потенціал підприємства – це найбільш ефективне використання сукупних можливостей, ресурсів та резервів підприємства для досягнення максимально досяжного стану економічної системи. До структурних елементів економічного потенціалу підприємства необхідно віднести виробничий потенціал, фінансовий потенціал, інвестиційний потенціал, кадровий потенціал, маркетинговий потенціал, інформаційний потенціал, організаційно-управлінський потенціал.

Економічний потенціал підприємства є спроможністю, здатністю сприяти задоволенню потреб суспільства, розвиватися у визначеному напряму, досягати поставлених цілей за умов максимальної ефективності, отримувати заплановані результати, підвищувати конкурентоспроможність за рахунок сформованої у певний момент часу сукупності структурованих ресурсів, які використовуються в умовах дії чинників зовнішнього середовища.

Економічний потенціал підприємства відображає здатності та можливості, які формуються у підприємства за наявності у певний момент часу сукупності ресурсів, виробничих потужностей, інших резервів. Структура економічного потенціалу підприємства представляє собою сукупність підсистем: потенціалів і складових, сукупність та взаємодія яких в певний момент часу за дії чинників зовнішнього середовища створює умови для здатності до задоволення потреб суспільства, розвитку, досягнення поставлених цілей та отримання визначених результатів.

Таким чином, в сучасних умовах, коли більшість підприємств переживає глибоку економічну кризу через невміння ефективно використати економічний потенціал, особливо актуальним є розроблення системи показників кількісної та якісної оцінки елементів економічного потенціалу.

Існує багато напрямів підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства та господарської діяльності взагалі, однак більш доцільною є розробка заходів щодо покращення результативності

господарювання у розрізі різноманітних видів економічних ресурсів, таких як: основні засоби, обігові активи та трудові ресурси.

Критерієм ефективного використання основних засобів підприємства має стати оптимальне співвідношення між наявним парком обладнання та ступенем його завантаженості.

Підвищення ефективності використання трудових ресурсів є можливим лише за умови формування якісної системи менеджменту, що в свою чергу передбачає встановлення жорстких вимог до керівників усіх рівнів. Найбільш перспективними напрямами при цьому можуть вважатись – індивідуальний підхід до оцінки потенціалу окремо взятого працівника та постійне підвищення кваліфікації персоналу.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ СТАНУ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ ТА ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

2.1. Характеристика та аналіз стану зовнішнього середовища

Одна зі стратегічно важливих ланок ринкової економіки держави, що формує продовольчу безпеку країни – це Хлібопекарна галузь.

Сьогодні війна, нестабільність та постійна зміна зовнішнього середовища, посилення конкуренції на національному та глобальному рівнях, скорочення обсягів виробництва продукції через зниження доходів населення та відток населення з країни, спонукає виробників хліба та хлібобулочної продукції до впровадження заходів та розроблення стратегії розвитку підприємств.

Ринкова економіка орієнтована на споживача, тому висуваються нові вимоги до властивостей продуктів харчування, в тому числі і до хліба. Щоб відповідати вимогам та зміцнювати свої позиції на ринку, підприємствам необхідно постійно удосконалювати якість та технології виробництва продукції, методи її реалізації, впроваджувати технічні нововведення, розробляти новий асортимент та виводити її на ринок.

Сьогодні і завжди хлібопекарна галузь грає значну соціальну і стратегічну роль у житті всього суспільства. Вона займає одне із провідних місць у сумарному обсязі продукції харчової промисловості України, тому, що частка хлібної продукції у раціоні населення країни складає приблизно 15%, та є одним з основних продуктів харчування.

Кожен рік в Україні вироблялося близько мільйона тонн хліба та хлібобулочної продукції, 70 % з якої виробляли великі підприємства, 30 % – приватні пекарні, супермаркети, мережа торгівлі та інші.

За даними Державної служби статистики [29] обсяги виробництва хліба та хлібобулочних виробів нетривалого зберігання в Україні знижуються, так як знижується споживання хліба (рисунок 2.1), середня рентабельність хлібопекарського виробництва становить приблизно 3,1%.

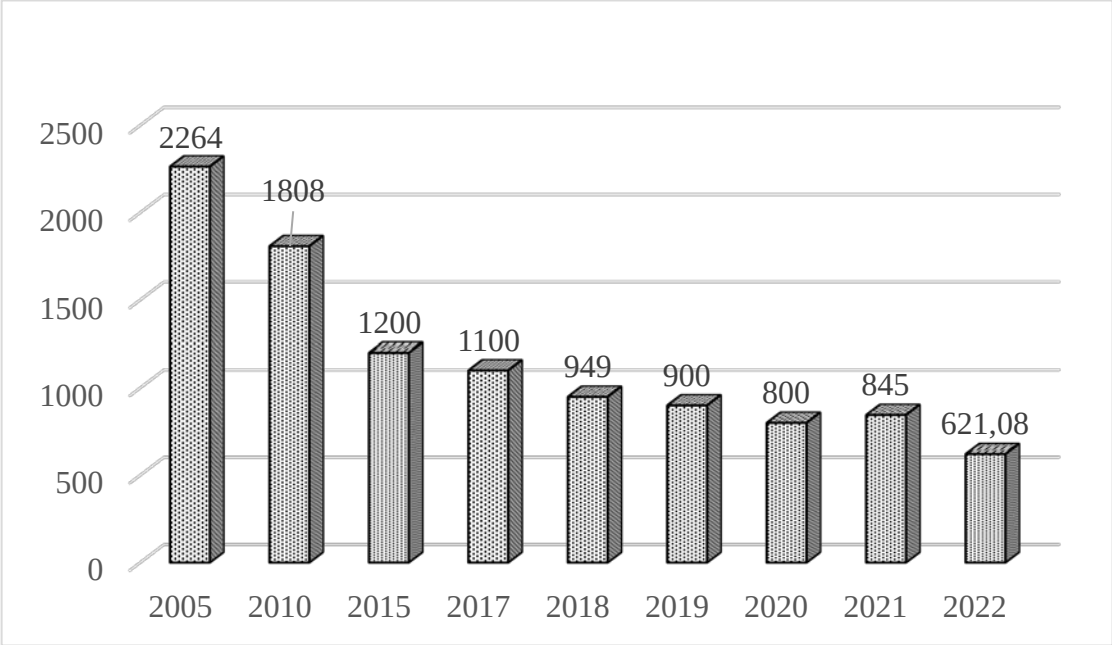

[1]Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. − без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.1. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні у період 2005-2022 рр., тис. тонн

Джерело: розроблено автором.

У 2020 році в Україні було вироблено продукції на 11,1 % менше, ніж у 2019 році, а у 2019 році на 11,6% менше, ніж у 2018 році, але у 2021 році виробництво хліба зросло на 45 тис. тонн в порівнянні з 2020 роком. Лідерами з виробництва хліба в Україні за цій період були Дніпропетровська, Київська та Харківська області. У 2022 році ситуація у виробництві змінилася та погіршилася у зв’язку з війною, відбулося зниження виробництва продукції майже на 26,5 %. Індекси виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні у період 2013-2022 рр.. представлено на рисунку 2.2. та на рисунку 2.3 представлено індекси виробництва хліба та хлібобулочних виробів; виробництва борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання в Україні у період 2013-2022 рр..

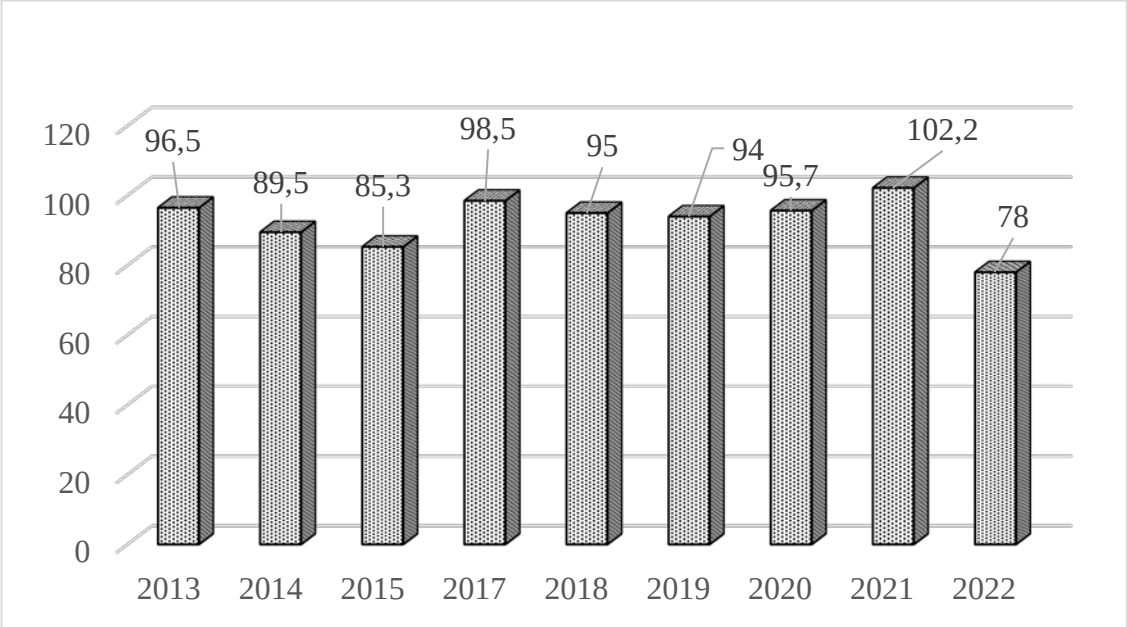

[1]Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. − без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 2.2. Індекси виробництва хліба, хлібобулочних і борошняних виробів в Україні у період 2013-2022 рр..

Джерело: розроблено автором.

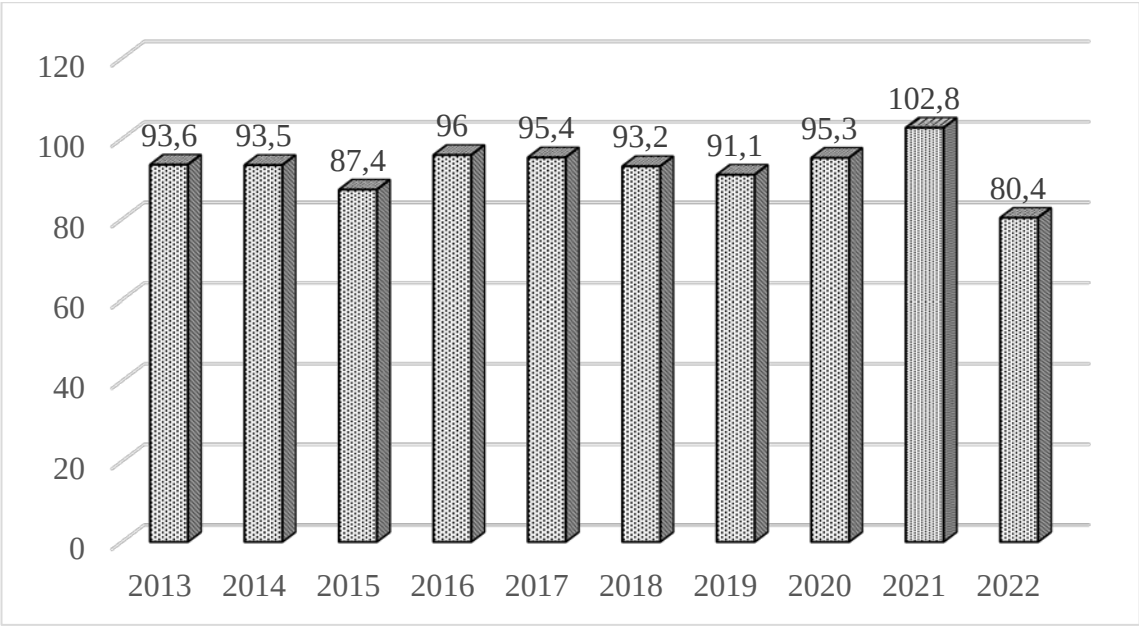

Рис. 2.3. Індекси виробництва хліба та хлібобулочних виробів; виробництва борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок нетривалого зберігання в Україні у період 2013-2022 рр..

Джерело: розроблено автором.

Обсяги виробленої продукції за видами діяльності у натуральному виразі представимо у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Обсяг виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн

	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яєць; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892660,9	794783,9	845104,8	609086
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (уключаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	327,8	341,5	152,5	135,73
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	737,9	746,8	581,8	465,3
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46942,7	53781,2	42758
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348,2	25333,8	28065,6	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106464,8	97814,6	109041,3	98035
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599,1	2218,8	2176,5	1959
Вироби макаронні із вмістом яєць неварені (крім виробів з начинкою або приготовлених іншим способом)	1682	2754	581,5	531,7	1237,5	1265
Вироби макаронні неварені (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом)	100113	86755	73846,5	72871,0	62248,7	71586

Джерело: розроблено автором.

Обсяг українського ринку хлібобулочної продукції має тенденцію до скорочення в натуральному виразі, за рахунок того, що населення країни скорочується та ще і їсть хліба все менше і менше. Також у останні роки все більше існує мода на низькокалорійне харчування, але вона не вносить в споживання хлібобулочних виробів такий великий внесок, як зменшення кількості жителів країни та існування тіньового ринку.

Згідно з даними Всеукраїнської асоціації пекарів [6] кожна третя хлібобулочна продукція виробляється нелегально.

За результатами проведених досліджень було визначено те, що основними причинами, що призвели до зменшення обсягу виробництва хлібобулочної продукції стали: війна, скорочення чисельності населення і втрати частини виробничих потужностей в деяких областях та зростання цін на хлібобулочні вироби в наслідок зниження доходів населення.

Перманентне зростання цін на хлібобулочні вироби не сприяє споживчій активності на даному ринку. Причому, в минулому році подорожчання хліба вдвічі випередило офіційний рівень інфляції. Тому в грошових одиницях обсяг ринку зростає.

Динаміку індексу споживчих цін на хліб та хлібопродукти в Україні в 2007 – 2022 роках представимо на рисунку 2.4.

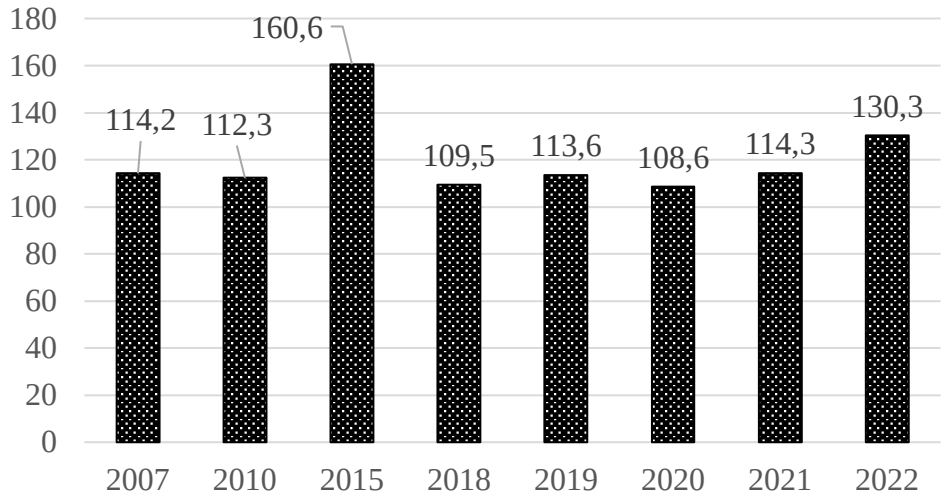

Рис. 2.4. Динаміка індексу споживчих цін на хлібобулочні вироби в Україні в період 2007-2022 рр., %

Джерело: розроблено автором.

Зростання відпускних цін на хлібобулочні вироби відбулося в основному за рахунок зростання вартості сировини та енергоресурсів. Все більше українців хочуть купити борошно, цукор, яйця, масло і самостійно приготувати хлібобулочні вироби у домашніх умовах, доповнюючи цим неврахований тіньовий сектор ринку.

Споживачі, що живуть у великих містах мають попит на нетрадиційні види хлібобулочних виробів: білковий, бездріжджовий, з різними наповнювачами. За новими смаками випічки українці і гості країни йдуть в кафе, кондитерські, міні-пекарні, що мають гнучкий асортимент відповідно до переваг клієнтів.

Згідно статистичних даних Міжнародного торгового центру [30], світовий експорт хлібобулочних кондитерських виробів (пряники, тістечка, печиво, сухарі, вафлі тощо) за останні роки характеризується постійним зростанням, адже його вартість збільшилась з 37 млрд дол. у 2018 році до понад 47 млрд дол. у 2022 році. Незважаючи на відсутність кінцевих результатів 2022 року, провідні десять країн-експортерів цих продуктів мали наступні обсяги продажів за кордон: Німеччина – 1650 тис. т, Канада – 954 тис. т, Бельгія – 905 тис. т, Франція – 870 тис. т, Нідерланди – 823 тис. т, Польща – 816 тис. т. Італія – 797 тис. т, США – 710 тис. т, Іспанія – 608 тис. т, Туреччина – 560 тис. т. Що стосується нашої країни, то минулого року показник експорту хлібобулочних кондитерських виробів склав 69 тис. т, дозволивши зайняти місце наприкінці третьої десятки світового рейтингу.

У січні-березні 2023 року Україна вже продала на зарубіжні ринки понад 18 тис. т кондитерських виробів з борошна вартістю 43 млн дол. Головними ринками збуту для наших експортерів цьогоріч виступають Румунія, Польща і Молдова, які в підсумку забезпечують більше 40 % всієї виручки. Така географія продажів сприяє більшій стабільності українського експорту, адже країни ЄС одночасно належать і до основних імпортерів хлібобулочних солодощів.

Імпорт в країні незначний, так як практично усі запити українців в сфері хлібобулочних виробів задовольняються вітчизняними виробниками. Експорт українських хлібобулочних виробів збільшується, в останні роки основним покупцем українського хліба є США.

Частка вітчизняної та імпортної продукції у структурі ринку хлібобулочних виробів в Україні в натуральному виразі представлено на рисунку 2.5 [29].

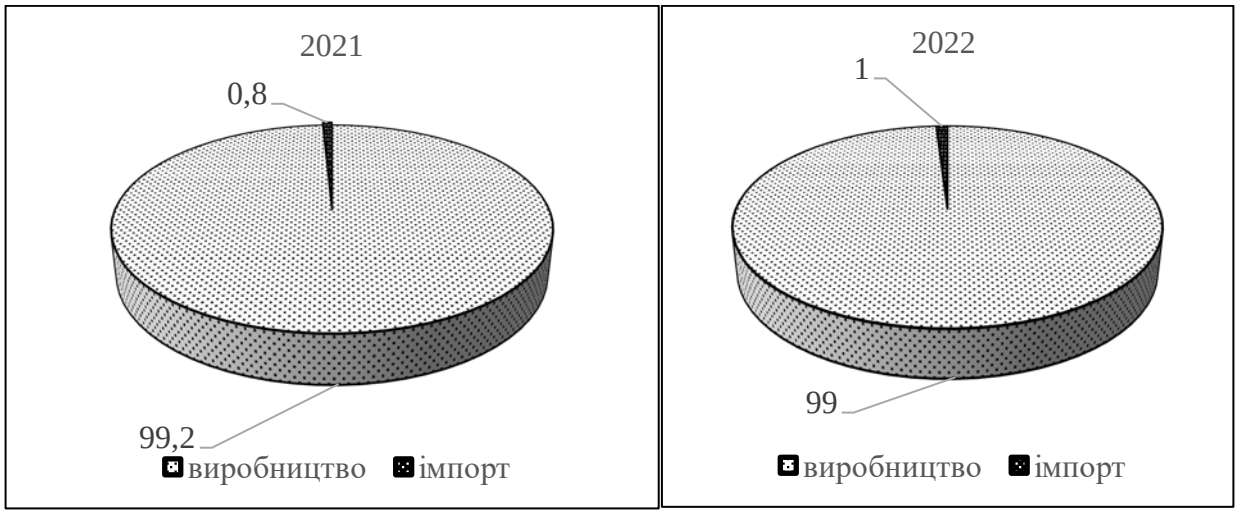

Рис. 2.5. Частка вітчизняної та імпортної продукції у структурі ринку хлібобулочних виробів в Україні в натуральному виразі, %

Джерело: розроблено автором.

Аналіз ринку хлібобулочних виробів в Україні показав, що в основному виробники все ще виробляють традиційні соціальні сорти хлібу приблизно 80%, преміальні 5% і функціональні види виробів займають приблизно 3%.

У Всеукраїнській асоціації пекарів відзначають [6], що сьогодні знижується попит на хлібобулочні вироби масових сортів, тобто на традиційні сорти хліба простої рецептури і найнижчого цінового діапазону. Натомість зростає продаж більш високої цінової категорії виробів, наприклад хлібобулочних виробів із додатковими властивостями: безглютеновий хліб чи вироби з фортифікованого борошна, застосування якого складає вже близько 3% ринку.

Значно збільшується сектор крафтового хлібу, який виробляється на невеликих пекарнях за оригінальною рецептурою. Собівартість його значно вища, але попит на цю категорію товарів зростає. Ще однією перспективною групою на ринку є заморожені хлібобулочні вироби. Є зацікавленість у такій продукції від торговельних мереж, HoReCa та споживачів, які бажають мати щодня свіжий хліб та можуть випікати його самостійно вдома.

Сьогодні перспективними напрямами розвитку є виготовлення напівфабрикатів хліба і випічки для підприємств громадського харчування (фаст-фудів, кав'ярень, кафе та ін.), а також пошук і освоєння нового експорту.

Український ринок хлібобулочної продукції не має вираженого лідера, так як навіть великі підприємства галузі не займають більше ніж 10 % ринку. Вони конкурують за увагу покупців з невеликими приватними пекарнями, кондитерськими цехами торгових підприємств та ін. Дрібні виробники часто мають перевагу на ринку перед великими заводами, так як оподатковуються за спрощеною системою.

Структурно виробництво хлібопекарської галузі більш чим на 70% складається з хлібобулочних виробів, майже 20% – це вафлі і печиво, трохи більше 4% – здоба, інші кондитерські вироби заповнюють близько 6% ринку.

Сегментація виробництва хлібопекарської галузі в натуральному виразі у 2022 р. представлено на рисунку 2.6 [29].

Сегмент ринку хлібобулочної продукції в основному заповнен хлібом із пшеничного борошна та з додаванням житнього, майже 25% зайнято різними булками, а нетрадиційні види хліба складають лише 2% обсягу виробництва (рисунок 2.7) [29].

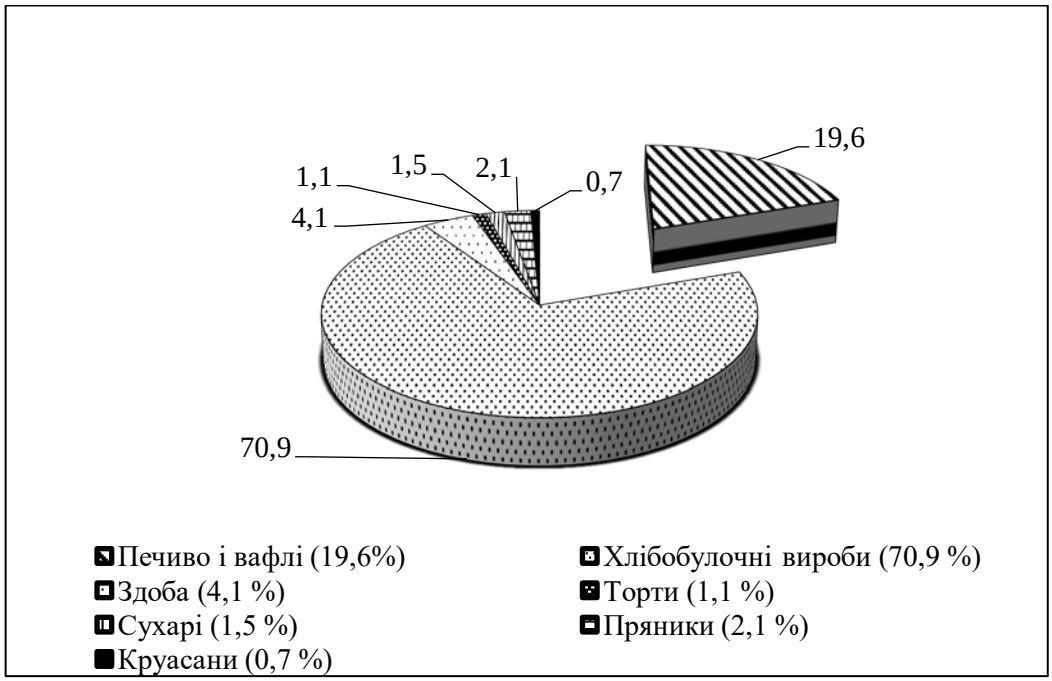

Рис. 2.6. Сегментація виробництва хлібопекарської галузі в натуральному виразі у 2022 р., %

Джерело: розроблено автором.

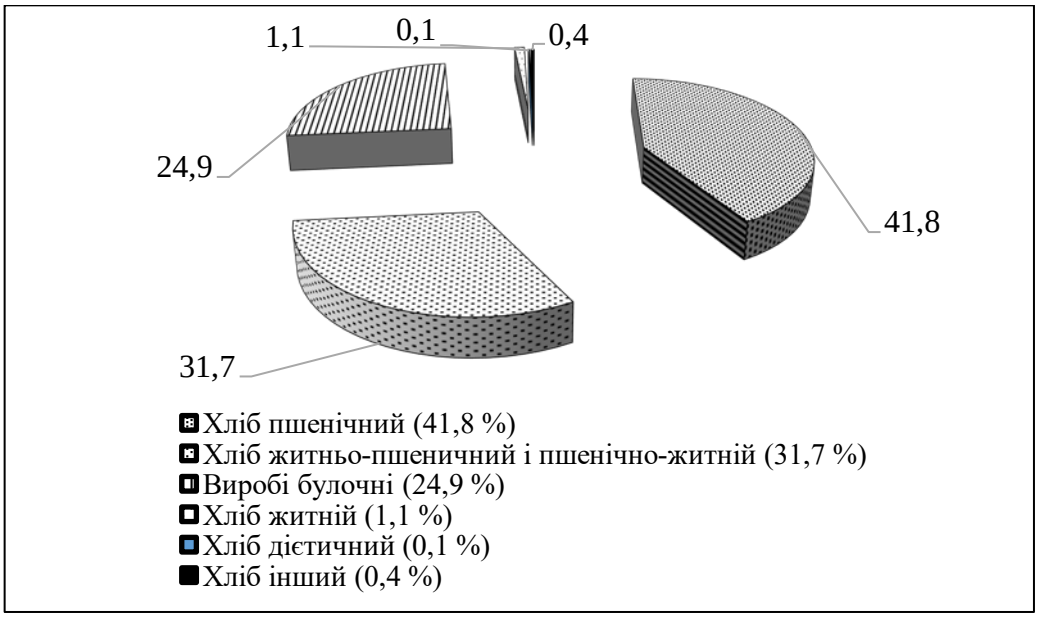

Рис. 2.7. Виробництво хліба за видами в натуральному виразі у 2022 році, %

Джерело: розроблено автором.

Частка української та імпортної продукції на ринку хлібобулочної продукції у 2022 році запропоновано на рисунку 2.8, з якого бачимо, що на ньому переважає продукція вітчизняного виробництва.

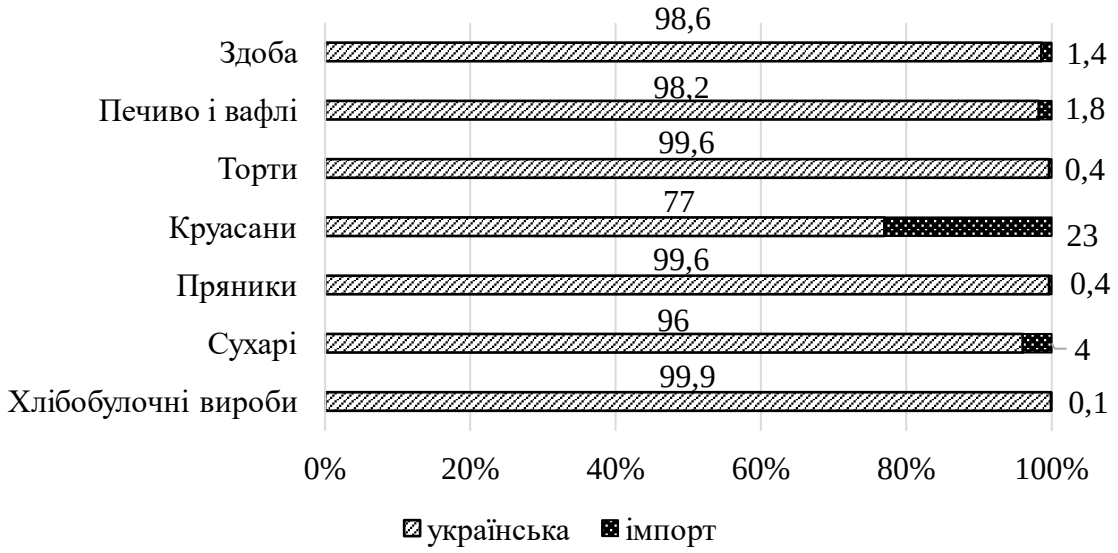

Рис. 2.8. Частка української та імпортної продукції на ринку хлібобулочної продукції у 2022 році, %

Джерело: розроблено автором.

Імпорт продукції незначний за всіма позиціями, за винятком круасанів, тут світовий виробник Chipita має 23% ринку своєї торгової марки 7 days [29].

Можна прогнозувати подальше зменшення споживання хліба, але попит та виробництво кондитерських виробів буде зростати в основному в мало ще заповненій ніші дієтичної хлібної продукції (білковий, бездріжджовий хліб), продукція з корисними добавками, так як в останні роки дуже популярним є здорове харчування.

Сьогодні виробництво хліба в Україні скоротилося приблизно в два рази, в порівнянні з показниками 2000 року, основні причини цього:

– зменшення чисельності населення країни через війну, втрату частини територій, міграційних процесів і природних втрат;

– наявність значного тіньового сегменту ринку (близько 60 %);

– криза в економіці через здешевлення гривні;

– багато супермаркетів в Україні спеціалізуються на випуску власної хлібопекарської продукції, але це виробництво не фіксується у статистиці;

– зростання виробництва хліба в домашніх умовах;

– монополізація ринку в деяких регіонах;

– підвищення собівартості продукції за рахунок зростання цін на енергоресурси та складові;

– зниження якості сировини;

– податковий тиск на малий бізнес;

– знос обладнання та ін.

Основними покупцями української сільськогосподарської продукції та хліба є країни Азії.

Завдяки скасуванню мита, свої ринки відкриває ЄС, хоча їх досить важко завоювати: високі стандарти якості і велика конкуренція вимагають значних інвестицій, які є не у всіх виробників хлібу.

Частка експорту в країни Європи зросла з 3,7% до 5%. Значна частка імпорту припадає на європейські країни: Голландію – 7,5%, Німеччину – 5,8%, Польщу – 5,8%, Чехію – 4,8%, Італію – 3,9%.

Кількість простого хліба і хлібобулочних виробів зменшується, але зростає популярність на більш дорогу та якісну хлібобулочну продукцію. Для збільшення прибутку і просування на ринку хлібопекарським підприємствам необхідно збільшувати кількість видів і сортів хлібних виробів, модернізувати обладнання та виробництво.

Основні фактори, що впливають на попит: цінова політика; чисельність населення; доходи; раціональні норми споживання; міграція населення; рівень безробіття; виробництво борошна та ін.

Ринок хлібобулочних виробів необхідно розвивати за рахунок оптимізації виробництва відповідно до попиту, що дозволить встановити економічно обґрунтовану ціну на продукцію і буде стимулювати аграріїв підвищувати врожайність хлібних культур для отримання стабільного прибутку, навіть якщо відбувається зменшення посівних площ.

Фактично технічний розвиток хлібопекарської галузі не відбувається, передові технології, сучасну техніку, а також і сучасний асортимент в останні роки фінансово дозволить собі можуть тільки великі підприємства та холдинги.

Можна виділити декілька підприємств, які в конкурентній боротьбі оновлюють свій асортимент продукції. В першу чергу це ХК «Хлібні інвестиції», ТМ «Кулиничі» та концерн «Хлібпром» (м. Львів).

Вартість хлібу, що можна побачити у магазинах формується з: борошна – приблизно до 50% від собівартості, газу та електроенергії – від 4% до 15% (в залежності від підприємства), заробітної плати працівникам (до 7%).

Крім того, важливим у собівартості продукції є: виробнича потужність, конкуренція, ринок збуту та сучасне технічне оснащення.

Найбільшу частку у собівартості займає вартість борошна.

Розглянемо основні перспективні напрями, що можуть сприятиме інтенсифікації хлібопекарського виробництва:

– технологічне переозброєння підприємств передбачає заміну обладнання та автоматизацію технологій;

– інноваційні проєкти мають стосуватися виробництва нової продукції та сприяти зниженню матеріало- і енергоємності виробництва;

– ефективне використання трудовоих ресурсів полягає у підвищенні продуктивності праці, що забезпечується використанням мотиваційних методів для працівників, координацією управлінських процесів, удосконаленню методів праці та управління;

– безпосередній вплив на результативність діяльності підприємств справляє належний розвиток виробничої інфраструктури;

– реалізація ефективної фінансової політики хлібопекарської галузі дозволить підвищити ефективність використання основних засобів та обігових активів, власних та залучених інвестицій; скоротити виробничі витрати;

– соціальна значущість хліба є рушійним механізмом держави в проведенні дієвої політики у хлібопекарської галузі України, яка виявляється у досить жорсткому регулюванні цін на хліб.

2.2. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» [32] – найбільший виробник хлібобулочних і кондитерських виробів в Білгород-Дністровському районі Одеської області та є основним постачальником хліба для місцевого населення та діючих в регіоні здравниць, будинків відпочинку і дитячих таборів.

Це сучасне модернізоване підприємство з виробництва великого асортименту хлібобулочних та кондитерських виробів, що було створено в 1966 році. Одним з важливих кроків у розвитку підприємства стала реалізація інвестиційної програми з модернізації енергетичної системи та газифікації в 2007-2011 роках. В рамках цього проєкту було газифіковано підприємство, проведена реконструкція і модернізація енергетичної системи, встановлена нова автоматизована лінія з виробництва хліба із застосуванням енергозберігаючих технологій.

В останні роки підприємство збільшило обсяг виробництва до 22-23 тонн на добу, розширило асортимент продукції, значно поліпшило її якість. Асортимент підприємства налічує більше ніж 120 найменувань хлібу, булочок, здоби, тортів, тістечок, печива, кексів, сушок і ін. Всі вироби виробляються під ТМ «Булкін». Поліпшення якості продукції дозволило підприємству розширити реалізацію не тільки в районі, а й всієї Одеської області.

ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» постачає свою продукцію у Білгород-Дністровськ, Одесу, Ізмаїл, Кілію та інші населені пункти області.

Конкуренцію на території району складають малі хлібопекарні, що розташовуються в самому місті, або пекарні.

Місія ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» дарувати радість і насолоду українським споживачам, виробляє різноманітні хлібобулочні вироби найвищої якості. До місії входить завдання визначення основних потреб споживачів і їх ефективного задоволення. Основні потреби споживачів продукції: якість продукції та її екологічна безпека, помірна ціна, зручність розташування торгових точок.

Запропонуємо техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства за два роки.

Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному виразі представимо у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Виробництво продукції в натуральному та вартісному виразі

Показники	Попередній рік	Звітній рік	Відхилення	
			Абс	%
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
у діючих оптових цінах тис. грн	320250	361315	41065	12,82
у порівняних цінах, тис. грн	320250	333375	13125	4,1
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6100	6350	250	4,1

З таблиці 2.2 бачимо, що у звітному році обсяг продукції у натуральному виразі збільшився на 250 тонн (4,1%), що є позитивним в діяльності підприємства. В свою чергу обсяг продукції у діючих цінах зріс на 41065 тис. грн (12,82 %), а у порівняних зріс на 13125 тис. грн (4,1%).

Виробнича потужність підприємства – це максимально можливий рівень виробництва продукції відповідно до номенклатури, асортименту, якості за умови найбільш повного використання устаткування й виробничих площ, застосування прогресивної технології й організації виробництва. Коефіцієнт використання виробничої потужності – це співвідношення виробництва продукції та середньорічної виробничої потужності.

Аналіз використання виробничої потужності розглянемо у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тис. тонн	8200	8250	50
2. Фактично вироблено продукції, тис. тонн	6100	6350	250
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,74	0,77	0,03

У звітному році, порівняно з попереднім середньорічна виробнича потужність зросла на 50000 тонн та використання виробничої потужності у звітному році зросло на 3 %, так як збільшився обсяг фактично виробленої продукції на 250000 тонн, що є позитивним у діяльності підприємства.

Структуру виробництва продукції представимо у таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Структура виробництва продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	тонн	структ
1. Вироби хлібобулочні	3210	3450	52,62	54,33	240	1,71
2. Торти тістечка, вироби здобні	750	1020	12,30	16,06	270	3,77
3. Хлібці, сухарі	1120	1030	18,36	16,22	-90	-2,14
4. Пряники і вафлі	1020	850	16,72	13,39	-170	-3,34
Всього	6100	6350	100	100	250	-

У попередньому році найбільшу частку продукції займають виробі хлібобулочні – 52,62 %. Частка тортів, тістечок, виробів здобних складає 12,3 %, частка хлібців, сухарів 18,36 % та частка пряників і вафель 16,72 %.

У звітному році частка виробів хлібобулочних зросла на 1,71 % та склала 54,33 %, частка тортів, тістечок зросла на 3,77 % та склала 116,06 %, частка хлібців, сухарів знизилась на 2,14 % та склала 16,22 %, частка пряників і вафель займає 13,39 %, зменшилася на 3,34 %.

Аналіз впливу структурних змін розглянемо у таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Вплив структурних змін на відхилення обсягу продукції

Найменування	Фактично вироблено, тонн		Структура, %		Оптова ціна тонни, тис. грн	Звітний за струк-турою попереднього	Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік			тонн	тис. грн
1.Вироби хлібобулочні	3210	3450	52,62	54,33	75	3342	-108	-8133,2
2.Торти тістечка, вироби здобні	750	1020	12,30	16,06	90	781	-239	-21534
3. Хлібці, сухарі	1120	1030	18,36	16,22	62	1166	136	8425,9
4. Пряники і вафлі	1020	850	16,72	13,39	82	1062	212	17367,9
Всього	6100	6350	100	100	-	6350	-	-3873

Так як змінилася структура продукції у звітному році, підприємство понесло втрати у сумі 3873 тис. грн, це відбулось за рахунок росту частки виробів хлібобулочних на 1,71 % та за рахунок зниження частки хлібців на 2,14 % та частки тортів, тістечок на 3,77 %.

Реалізація продукції – важливий кінцевий етап кругообігу коштів підприємства, розрахунок представлено у таблиці 2.6.

Таблиця 2.6

Співвідношення обсягу реалізованої та виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс	%
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	320250	361315	41065	12,82
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	330190	333089	2899	0,88
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн	9940	-28226	-38166	-

Обсяг виробництва продукції у звітному році зріс на 41065 тис. грн, а обсяг реалізованої продукції зріс на 2899 тис. грн. На підприємстві є залишки готової продукції, що є негативним у діяльності підприємства, та реалізація менше ніж виробництво, тобто продукція недореалізується.

Аналіз структури основних засобів розглянемо у таблиці 2.7.

На початок попереднього року розмір основних засобів складав 46520 тис. грн, протягом року на підприємство надійшло основних засобів на 6800 тис. грн, а вибуло на 2000 тис. грн. В порівнянні з початком року, величина основних засобів на кінець року зросла на 4800 тис. грн, що є позитивним у використанні основних засобів.

На початок звітного року основні засоби склали 51320 тис. грн. протягом звітного року на підприємство надійшло основних засобів на 2300 тис. грн, а вибуло на 2420 тис. грн, на кінець року розмір основних засобів порівняно з початком року знизився на 120 тис. грн.

Таблиця 2.7

Зміна наявності основних засобів й їх динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. введено в дію нових ОЗ	Усього	у т.ч. ліквідовано		абс	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Попередній рік								
Усього ОЗ	46520	6800	6800	2000	-	51320	4800	10,32
ОЗ основного виду діяльності	46520	6800	6800	2000	-	51320	4800	10,32
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-
Звітний рік								
Усього ОЗ	51320	2300	1500	2420	-	51200	-120	0,23
ОЗ основного виду діяльності	51320	2300	1500	2420	-	51200	-120	0,23
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-

Аналіз технічного стану основних засобів представимо у таблиці 2.8.

Чим менше коефіцієнт зношування та більше коефіцієнт придатності, тим краще технічний стан основних засобів.

Таблиця 2.8

Зміна структури основних засобів

Основні засоби	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Попередній рік						
Усього ОЗ	46520	100	51320	100	4800	-
ОЗ основного виду діяльності	46520	100	51320	100	4800	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Усього ОЗ	51320	100	51200	100	-120	-
ОЗ основного виду діяльності	51320	100	51200	100	-120	-
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-

Зміна технічного стану основних засобів представлено у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	51320	51200	-120
2. Зношування, тис. грн	6520	5890	-630
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	44800	45310	510
4. Коефіцієнт придатності	0,87	0,88	0,01
5. Коефіцієнт зношування	0,13	0,12	-0,01

На кінець звітного року первісна вартість основних засобів знизилась на 120 тис. грн, знос основних засобів на кінець звітного року порівняно з величиною на кінець попереднього знизився на 630 тис. грн, зростання коефіцієнту придатності на кінець звітного року на 0,01, і зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,01 свідчить про покращення технічного стану основних засобів підприємства.

Аналіз показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності розглянемо у таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолют. відхил.
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	320250	333375	13125
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	48920	51260	2340
3. Фондовіддача, грн/грн	6,55	6,5	-0,05
4. Фондоємність, грн/грн	0,153	0,154	0,001

У звітному році обсяг продукції у порівняних цінах зріс на 13125 тис. грн, а середньорічна вартість основних засобів зросла на 2340 тис. грн, фондовіддача знизилась на 0,05, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів підприємства.

Аналіз складу, структури і динаміки обігових активів розглянемо у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Склад, структура й динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи	144560	100	152560	100	8000	-
Виробничі запаси	8673,6	6	9916,4	6,5	1242,8	0,5
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	3614	2,5	1220,48	0,8	-2393,5	-1,7
Товари	13010,4	9	12204,8	8	-805,6	-1,0
Дебіторська заборгованість	118300	80	125099,2	82	6799,2	2,0
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	3614	2,5	4119,12	2,7	505,12	0,2
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Обігові активи	152560	100	152160	100	-400	-
Виробничі запаси	9916,4	6,5	7608	5	-2308,4	-1,5
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1220,48	0,8	1521,6	1	301,12	0,2
Товари	12204,8	8	12629,28	8,3	424,48	0,3
Дебіторська заборгованість	125099	82	127357,9	83,7	2258,72	1,7
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	4119,12	2,7	3043,2	2	-1075,9	-0,7
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина обігових активів складала 144560 тис. грн, на кінець попереднього року зросла на 8000 тис. грн, що є позитивним моментом діяльності підприємства.

Зростання відбулось за рахунок зростання на кінець року розміру запасів на 1242,8 тис. грн, розмір готової продукції знизився на 2393,5 тис. грн, розмір товарів знизився на 805,6 тис. грн, дебіторська заборгованість зросла на 6799,2 тис. грн, але величина коштів також зросла на 505,12 тис. грн. На кінець року частка дебіторської заборгованості зросла на 0,2 %, частка товарів зросла на 2 %, частка виробничих запасів зросла на 0,5 %, частка коштів зросла 0,2 %.

Для аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів розрахуємо показники матеріаловіддачу та матеріалоємність та представимо у таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	320250	361315	41065
2. Матеріальні витрати, тис. грн	234420	254686	20265,6
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,37	1,42	0,05
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,73	0,70	-0,03

Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві.

Обсяг виробництва продукції залежить від забезпеченості підприємства трудовими ресурсами та ефективності їх використання. Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції розглянемо у таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	320250	333375	13125
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	295	302	7
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1085,59	1103,89	18,3

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці представимо у таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Фонд оплати праці штатних працівників, тис. грн	28320	30804	2484
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	295	302	7
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	96	102	6

Фонд оплати праці зріс на 2484 тис. грн за рахунок збільшення персоналу на 7 осіб та зростання заробітної плати на 6000 грн у рік на кожного робітника.

Аналіз витрат на виробництво за елементами представимо у таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абс.	Струк-тури
1. Матеріальні витрати	234420	254686	75	78	20266	3
2. Витрати на оплату праці	28130	32652	9	10	4522	1
3. Відрахування на соціальні заходи	7814	6530	2,5	2	-1284	-0,5
4. Амортизація	21879	16326	7	5	-5553	-2
5. Інші операційні витрати	18754	16326	6	5	-2428	-1
Усього	312560	326520	100	100	13960	-

У звітному році розмір витрат на виробництво зріс на 13960 тис. грн, частка матеріальних витрат зросла 3 %, частка витрат на оплату праці зросла на 1%, частка відрахувань на соціальні заходи знизилась на 0,5 %, частка амортизації знизилась на 2 % та частка інших операційних витрат знизилася на 1 %.

Показник витрат на 1 гривню продукції показує прямий зв’язок між собівартістю й прибутком. Аналіз зміни витрат на одну гривню продукції розглянемо у таблиці 2.16.

Таблиця 2.16

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	320250	361315	41065	12,82
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	312560	326520	13960	4,47
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,9	-0,08	-8,16

Аналіз рівня і динаміки фінансових результатів розглянемо у таблиці 2.17.

Таблиця 2.17

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абс	Відн
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції	305620	312560	6940	2,3
Собівартість реалізованої продукції	295620	296980	1360	0,5
Валовий прибуток (збиток)	75860	95620	19760	26,0
Інші операційні доходи	12560	14562	2002	15,9
Інші операційні витрати	11200	10230	-970	-8,7
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	77220	99952	22732	29,4
Інші доходи	1250	1560	310	24,8
Інші витрати	8950	11200	2250	25,1
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподатковування (прибуток або збиток)	53020	90312	37292	70,3
Податок на прибуток від звичайної діяльності	9544	16256	6712	70,3
Чистий прибуток (збиток)	43476	54056	10580	24,34

У попередньому році на підприємстві отримано прибуток у розмірі 43476 тис. грн, у звітному відбулося зростання до 54056 тис. грн, що позитивно характеризує діяльність підприємства.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році збільшився на 22732 тис. грн, на зростання вплинуло збільшення чистого доходу на 6940 тис. грн.

Фінансовий результат від звичайної діяльності у звітному році збільшився на 37292 тис. грн та склав 90312 тис. грн, величина податку на прибуток у звітному році зросла на 6712 тис. грн.

Аналіз показників рентабельності представимо у таблиці 2.18.

Таблиця 2.18

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу, %	4,9	5,2	0,3
Рентабельність власного капіталу, %	6,2	7,9	1,7
Рентабельність продажу, %	14,2	17,3	3,1

З таблиці 2.18 видно, що на підприємстві у звітному році всі коефіцієнти рентабельності зростають, що є позитивним та відбулося за рахунок зростання прибутку у звітному році на 10580 тис. грн.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства розглянемо у таблиці 2.19.

Таблиця 2.19

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
1	2	3	4
Попередній рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,27	0,4	0,13
Коефіцієнт фінансового ризику	2,01	2,0	-0,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,75	0,8	0,05
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	2	2,6	0,6
Звітний рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,4	0,51	0,11
Коефіцієнт фінансового ризику	2,0	1,8	-0,2
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,8	1	0,2
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	2,6	2,9	0,3

На кінець попереднього року значення коефіцієнту автономії складає 0,4, що не є нормативним, значення коефіцієнту фінансового ризику не входить до нормативу, але позитивним моментом являється зниження показника на кінець року. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс на кінець року на 0,05, ця зміна є позитивною, а коефіцієнт структури на кінець року зріс на 0,6, це говорить, про послаблення залежності від зовнішніх інвесторів.

На кінець звітного року значення коефіцієнту автономії зросло на 0,11, та стало нормативним, зниження коефіцієнту фінансового ризику є позитивним, але він не входить до нормативу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на кінець звітного року зріс на 0,2, що є також позитивним, коефіцієнт структури на кінець звітного року також зріс.

Розрахунки, які було проведено у розділі дозволили зробити загальну таблицю 2.20.

Таблиця 2.20

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород - Дністровська паляниця»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн	8200	8250	50	0,61
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6100	6350	250	4,1
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,74	0,77	0,03	4,1
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн - у порівнянних цінах, тис. грн	 320250 320250	 361315 333375	 41065 13125	 12,82 4,1
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	330190	333089	2899	0,88
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	48920	51260	2340	4,78
7. Фондовіддача, грн/грн	6,55	6,5	-0,05	-0,76
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	148560	152360	3800	2,56
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,22	2,19	-0,03	-1,64
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	295	302	7	2,37
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1085,59	1103,89	18,3	1,69
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	312560	326520	13960	4,47
- матеріальні витрати	234420	254686	20266	8,64
- витрати на оплату праці	28130	32652	4522	16,07
- відрахування на соціальні заходи	7814	6530	-1284	-16,43
- амортизація	21879	16326	-5553	-25,38
- інші операційні витрати	18754	16326	-2428	-12,94
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,904	-0,076	-7,75
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,73	0,705	-0,025	-3,4
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	305620	312560	6940	2,3
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	295620	296980	1360	0,5
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	43476	54056	10580	24,34
18. Рентабельність капіталу, %	4,9	5,2	0,3	-
19. Рентабельність продажу, %	14,2	17,3	3,1	-

Середньорічна виробнича потужність за два роки зростає на 50000 тонн, та дорівнює 8250 тис. тонн. У попередньому році вироблено 6100 тонн продукції (74 %), а у звітному році вироблено 6350 тонн (77 %), що каже про зростання коефіцієнту використання виробничої потужності, обсяг виробництва збільшився на 250 тонн. Зростання обсягу виробленої продукції у діючих цінах склало 41065 тис. грн, а у порівняних цінах 13125 тис. грн.

Всі основні засоби підприємства є основними засобами основного виду діяльності, середньорічна їх вартість на попередній рік складала 48920 тис. грн, а у звітному році величина основних засобів складала 51260 тис. грн. Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітного року на 0,01, і зниження коефіцієнту зношування на 0,01, свідчать про покращення технічного стану основних засобів. У звітному році фондовіддача знизилась на 0,05, що каже про зниження ефективності використання основних засобів підприємства та необхідність впровадження заходів з покращення їх стану.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів знизився на 0,03 оберти, що каже про погіршення ефективності їх використання.

У звітному році обсяг виробленої продукції у діючих цінах збільшився на 41065 тис. грн, матеріальні витрати зросли на 20266 тис. грн, з чьго коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,05, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,03. Зростання матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

У звітному році середньооблікова чисельність працівників зросла на 7 людин, що являється позитивним в діяльності підприємства. Фонд оплати праці штатних працівників зріс на 2484 тис. грн, середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 18,3 тис. грн.

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 13960 тис. грн, що відбулось за рахунок зростання матеріальних витрат на 20266 тис. грн, сума амортизації зменшилася на 5553 тис. грн, інші операційні витрати

знизилися на 2428 тис. грн, витрати на оплату праці зросли на 4522 тис. грн, а відрахування з заробітної плати знизилися на 1284 тис. грн.

Витрати на 1 гривню продукції у звітному році знизилися на 0,076 тис. грн (7,75 %).

У попередньому році на підприємстві отримано прибуток у розмірі 43476 тис. грн та у звітному у розмірі 54056 тис. грн. Рентабельність капіталу зросла на 0,3 %, рентабельність продажу зросла на 3,1 %.

2.3. Характеристика та аналіз стану внутрішнього середовища ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Основа політики підприємства: «Якість перед усім. Ніяких компромісів за рахунок якості!». Голова правління – Дуров Сергій Борисович.

Адреса: Україна, 73024, Херсонська область, місто Херсон, вулиця Гімназична, будинок 30.

ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» [31] заснований в 1997 році на базі Херсонського хлібокомбінату державного виробничо-торговельного підприємства «Херсонхліб» у 1997 році. Раніше «Херсонхліб» об’єднувало три виробничі цехи у м. Херсоні, засновані почергово, починаючи з 1953 року. Отже, виробництво хлібобулочних та кондитерських виробів здійснюється на потужностях ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» вже більше 60 років.

Цех № 1 (вул. Гімназична 30) спеціалізується на випуску кондитерських виробів, пряників, соломки, макаронів.

Цех № 2 (вул.16-та Східна) спеціалізується на випуску хлібобулочних і батоних виробів, має вафельну дільницю.

Цех № 3 (вул. Ладичука) спеціалізується на випуску хлібобулочних виробів пшеничних та житніх сортів.

Протягом останніх років компанія впроваджує найкращі технології хлібопечення, які дозволяють поліпшити якість продукції та розширити асортимент.

На сьогодні ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» складає групу компаній, що займаються виробництвом хлібобулочних, кондитерських та борошномельних продуктів.

Продукція Херсонського хлібокомбінату під торговельною маркою «Хліба Херсонщини» виробляється за класичною технологією (на густих опарах) та з натуральної сировини, без поліпшувачів.

Мета підприємства: будувати провідну компанію фахівців, перетворюючи будь-яке тісто на неймовірні хлібопекарські та кондитерські шедеври; здійснювати стратегічне управління підрозділами з виробництва та продажу широкого асортименту хлібобулочних та кондитерських виробів на національному та міжнародних ринках.

Місія підприємства: інвестувати у розвиток потенціалу компанії, заради створення нових продуктів, які мають вчасно задовольняти потреби клієнтів якісними виробами.

Секретом успіху ПрАТ «Херсонського хлібокомбінату» є дотримання у роботі наступних цінностей: професіоналізм, результативність, інноваційність, командна робота, соціальна відповідальність, будувати найкращий світ навколо себе, дбайливо ставлячись до навколишнього природного середовища, підвищувати стандарти життя населення, створювати гідні та безпечні умови праці для працівників.

Компанія ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» відповідає вимогам ДСТУ, ГСТУ та СОУ. Для досягнення максимальної якості і безпеки, впроваджена сертифікована система управління безпечністю харчових продуктів згідно вимог ДСТУ ISO 22000:2007. Процеси виробництва продукції і в цілому діяльність підприємства відповідають вимогам Закону України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів».

ТМ «Хліба Херсонщини» пропонує своїм споживачам великий асортимент продукції: тостові, білоруські, булочні, фінські види, вироби з курагою та родзинками, різними зернами та горіхами. Технологи компанії розробили нові види хліба, «Шведський» та «Литовський», аналоги яких не

представлені на півдні України, це заварні види, вироблені на оцукрених заквасках, які є дуже корисними.

Враховуючи побажання клієнтів підприємства, була розширена лінія тостових хлібів: хліб тостовий білий європейський, хліб тостовий висівковий, хліб тостовий «Ніжний» та тостовий з льоном.

Крім того, до асортиментного переліку включені такі екзотичні види продукції як: чіабатта, лаваш, круасан, тощо. Для нових видів розроблена концептуальна упаковка.

На підприємстві налагоджено виробництво хліба за білоруськими технологіями («Білорусь», «Житниця», «Мінський», «Столичний») аналогу такої продукції у південному регіоні не має. Дані види хлібу завоювали любов не тільки херсонців, а й жителів сусідніх областей.

На особливу увагу заслуговує кондитерська продукція підприємства, що випускається під торговельною маркою «Королівська насолода».

ТМ «Королівська насолода» представляє широкий асортимент різноманітного печива, пряників, тістечок та тортів, що дозволить будь-кому вибрати щось собі до душі.

Окрім тортів та печива масового сегмента ТМ «Королівська насолода» пропонує виготовлення ексклюзивних кондитерських виробів на замовлення за доступними цінами. Виготовляє креативні дитячі торти (з улюбленими героями мультфільмів); незабутні весільні торти, каравaї та шишки.

Солодощі виготовлені виключно з натуральних компонентів і відповідають сучасним тенденціям.

ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» є одним із провідних підприємств хлібопекарської галузі області і є найбільшим роботодавцем та платником податків і зборів в області.

Крім того, з метою забезпечення хлібом належної якості за зниженою ціною соціально незахищених верств населення міста, підприємство бере участь у виконанні програми «Муніципальний хліб».

Доставка продукції в торгівельну мережу здійснюється власним спеціалізованим транспортом (50 одиниць).

Для утримання лідерства на ринку хліба та хлібобулочних виробів за рахунок якості та кінцевої ціни готової продукції колектив працює над зменшенням всіх складових витрат на виробництво.

Всі три цеха підприємства оснащені сертифікованими виробничо-технологічними лабораторіями, технологічна служба цілодобово контролює всі процеси, пов'язані з виробництвом.

ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» є одним із лідерів хлібопекарської промисловості Півдня України, відкрит до встановлення міжнародних контактів з приводу експорту власної готової продукції чи напівфабрикатів (тіста та хлібобулочних виробів глибокої заморозки), борошна та висівок.

Проведемо техніко-економічний аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства.

Аналіз обсягу виробництва продукції в натуральному й вартісному виразі представимо у таблиці 2.21.

У звітному році обсяг продукції у натуральному виразі зріс на 60 тонн (1,32 %), що є позитивним в діяльності підприємства. В свою чергу обсяг продукції у діючих цінах зріс на 21780 тис. грн (8,68%), а у порівняних зріс на 3300 тис. грн (1,32%).

Таблиця 2.21

Виробництво продукції в натуральному та вартісному виразі

Показники	Попередній рік	Звітній рік	Відхилення	
			Абс	%
1.Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку):				
у діючих оптових цінах тис. грн	250800	272580	21780	8,68
у порівняних цінах, тис. грн	250800	254100	3300	1,32
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4560	4620	60	1,32

Аналіз використання виробничої потужності представимо у таблиці 2.22.

Таблиця 2.22

Використання виробничої потужності підприємства

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	7000	7000	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4560	4620	60
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,65	0,66	0,01

У звітному році, порівняно з попереднім середньорічна виробнича потужність не змінилась, але коефіцієнт використання виробничої потужності у звітному році зріс на 1% у зв'язку з зростанням фактично виробленої продукції на 60 тонн, що є позитивним у діяльності підприємства.

Структуру випуску продукції представимо у таблиці 2.23.

Таблиця 2.23

Структура випуску продукції

Найменування продукції	Фактично вироблено продукції, тонн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	тонн	структури
1. Вироби хлібобулочні	2090	2130	45,83	46,10	40	0,27
2. Торти тістечка, вироби здобні	880	960	19,30	20,78	80	1,48
3. Хлібці, сухарі	660	520	14,47	11,26	-140	-3,22
4. Пряники і вафлі	930	1010	20,39	21,86	80	1,47
Всього	4560	4620	100	100	60	-

У попередньому році найбільшу частку продукції займають виробі хлібобулочні 45,83%, частка тортів, тістечок, виробів здобних складає 19,3%, частка хлібців, сухарів 14,47% та частка пряників і вафель 20,39%.

У звітному році частка виробів хлібобулочних зросла на 0,27 % та склала 46,1%, частка тортів, тістечок зросла на 1,48 % та склала 20,78%, частка хлібців, сухарів знизилась на 3,22 % та склала 11,26 %, частка пряників і вафель зросла на 1,47 % та склала 21,86 %.

Аналіз впливу структурних змін представимо у таблиці 2.24.

Таблиця 2.24

Вплив структурних змін на відхилення обсягу продукції

Найменування	Фактично вироблено, тонн		Структура, %		Оптова ціна тонни, тис. грн.	Звітний за структурою попереднього	Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік			тонн	тис. грн
1.Вироби хлібобулочні	2090	2130	45,83	46,10	70	2117	-13	-885,78
2.Торти тістечка, вироби здобні	880	960	19,30	20,78	95	892	-68	-6492,3
3. Хлібці, сухарі	660	520	14,47	11,26	50	669	149	7425,7
4. Пряники і вафлі	930	1010	20,39	21,86	80	942	-68	-5438,6
Всього	4560	4620	100	100	-	4620	0	-5391

В результаті зміни структури продукції у звітному році, підприємство понесло витрати у сумі 5391 тис. грн, це відбулось за рахунок росту частки виробі хлібобулочних на 2,4 % та за рахунок зниження частки хлібців на 1,9 % і частки тортів, тістечок на 0,5 %.

Реалізація продукції – важливий кінцевий етап кругообігу коштів підприємства, основні показники розрахуємо у таблиці 2.25.

Обсяг виробленої продукції у звітному році зріс на 21780 тис. грн (8,68%), а обсяг реалізованої продукції збільшився на 30835 тис. грн (12,71%). На підприємстві не має залишків готової продукції, що позитивним моментом діяльності підприємства, та реалізація стала вище, ніж виробництво, тобто дореалізовується продукція останніх літ, яка має тривале зберігання.

Таблиця 2.25

Співвідношення обсягу реалізованої та виробленої продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс	%
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	250800	272580	21780	8,68
2. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн.	242695	273530	30835	12,71
3. Відхилення обсягу реалізації від обсягу виробництва, тис. грн.	-8105	950	9055	-

Аналіз структури основних засобів представимо у таблиці 2.26.

Таблиця 2.26

Зміна наявності основних засобів й їх динаміки

Основні засоби	Наявність на початок року	Надійшло у звітному році		Вибуло у звітному році		Наявність на кінець року	відхилення	
		Усього	У т.ч. введено в дію нових ОЗ	Усього	у т.ч. ліквідовано		абс	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Попередній рік								
Усього ОЗ	48620	12620	12620	1200	-	60040	11420	23,49
ОЗ основного виду діяльності	48620	12620	12620	1200	-	60040	11420	23,49
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-
Звітний рік								
Усього ОЗ	60040	3000	3000	10590	-	52450	-7590	-12,64
ОЗ основного виду діяльності	60040	3000	3000	10590	-	52450	-7590	-12,64
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина основних засобів складала 48620 тис. грн, протягом року на підприємство надійшло основних засобів на суму 12620 тис. грн, а вибуло на 1200 тис. грн. В порівнянні з початком року, величина основних засобів на кінець року зросла на 11420 тис. грн, що є позитивним моментом використання основних засобів.

На початок звітного року основні засоби склали 600420 тис. грн. Протягом звітного року на підприємство надійшло основних засобів на 3000 тис. грн, а вибуло на 10590 тис. грн, на кінець року величина основних засобів порівняно з величиною на початок року впала на 7590 тис. грн.

Аналіз технічного стану основних засобів представимо у таблиці 2.27.

Таблиця 2.27

Зміна структури основних засобів

Основні засоби	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %	Сума, тис. грн.	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Усього ОЗ	48620	100	60040	100	11420	23,49

Продовження табл. 2.27

1	2	3	4	5	6	7
ОЗ основного виду діяльності	48620	100	60040	100	11420	23,49
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Усього ОЗ	60040	100	52450	100	-7590	-12,64
ОЗ основного виду діяльності	60040	100	52450	100	-7590	-12,64
ОЗ інших галузей	-	-	-	-	-	-
Невиробничі ОЗ	-	-	-	-	-	-

Зміну технічного стану основних засобів представимо у таблиці 2.28.

Таблиця 2.28

Зміна технічного стану основних засобів

Показники	На кінець попереднього року	На кінець звітного року	Відхилення
1. Первісна вартість ОЗ, тис. грн	68520	78500	9980
2. Зношування, тис. грн	9000	9800	800
3. Залишкова вартість ОЗ, тис. грн	59520	68700	9180
4. Коефіцієнт придатності	0,869	0,875	0,007
5. Коефіцієнт зношування	0,131	0,125	-0,007

На кінець звітного року первісна вартість основних засобів зросла на 9980 тис. грн, знос основних засобів на кінець звітного року в порівнянні з їх величиною на кінець попереднього зріс на 800 тис. грн. Збільшення коефіцієнту придатності на кінець звітного року на 0,007 та зниження коефіцієнту зношування відповідно на 0,007, свідчить про покращення технічного стану основних засобів.

Аналіз показників ефективності використання основних засобів основного виду діяльності представимо у таблиці 2.29.

З таблиці 2.29 ми бачимо, що обсяг продукції у порівняних цінах у звітному році зріс на 3300 тис. грн, середньорічна вартість основних засобів у звітному році зросла на 1915 тис. грн. У звітному році фондовіддача знизилась на 0,1, а фондоємність зросла на 0,005, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Таблиця 2.29

Показники ефективності використання основних засобів основного виду діяльності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відх.
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівняних цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	250800	254100	3300
2. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	54330	56245	1915
3. Фондовіддача, грн/грн	4,62	4,52	-0,10
4. Фондоємність, грн/грн	0,217	0,221	0,005

Для аналізу складу, структури і динаміки обігових активів складемо таблицю 2.30.

Таблиця 2.30

Склад, структура й динаміка оборотних активів

Показник	На початок року		На кінець року		Відхилення	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
1	2	3	4	5	6	7
Попередній рік						
Обігові активи	156230	100	145960	100	-10270	0
Виробничі запаси	10936,1	7	10509,1	7,2	-426,98	0,2
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	937,38	0,6	1167,68	0,8	230,3	0,2
Товари	10155	6,5	9925,28	6,8	-229,67	0,3
Дебіторська заборгованість	112486	72	108010	74	-4475,2	2
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	21716	13,9	16347,5	11,2	-5368,5	-2,7
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-
Звітний рік						
Обігові активи	145960	100	146850	100	890	0
Виробничі запаси	10509,1	7,2	11748	8	1238,88	0,8
Незавершене виробництво	-	-	-	-	-	-
Готова продукція	1167,68	0,8	1468,5	1	300,82	0,2
Товари	9925,28	6,8	7342,5	5	-2582,8	-1,8
Дебіторська заборгованість	108010	74	110138	75	2127,1	1
Поточні фінансові інвестиції	-	-	-	-	-	-
Кошти	16347,5	11,2	16153,5	11	-194,02	-0,2
Інші обігові активи	-	-	-	-	-	-
Витрати майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-

На початок попереднього року величина обігових активів складала 156230 тис. грн, на кінець попереднього року знизилася на 10270 тис. грн, що

є негативним в діяльності підприємства. На кінець звітного року величина обігових активів зросла на 890 тис. грн, що є позитивним.

Аналіз показників ефективності використання сировини й матеріалів представимо у таблиці 2.31.

Таблиця 2.31

Показники ефективності використання сировини й матеріалів

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	250800	272580	21780
2. Матеріальні витрати, тис. грн	205600	215420	9820
3. Матеріаловіддача, грн/грн	1,22	1,27	0,05
4. Матеріалоємність, грн/грн	0,82	0,79	-0,03

Зростання показника матеріаловіддачі і зниження матеріалоємності у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів на підприємстві, що є позитивним.

Аналіз впливу трудових факторів на обсяг виробництва продукції представимо у таблиці 2.32.

Таблиця 2.32

Вплив трудових факторів на обсяг виробництва продукції

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення
1. Обсяг виробленої промислової продукції в порівня-них цінах (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	250800	254100	3300
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	270	271	1
3. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	928,89	937,64	8,75

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці представимо у таблиці 2.33.

Таблиця 2.33

Вплив зміни чисельності персоналу й середньої заробітної плати одного працівника на зміну фонду оплати праці

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхи-лення
1. Фонд оплати праці штатних працівників (ФОП), тис. грн	24840	31258	6418
2. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу ($Ч_{СО}$), осіб	270	271	1
3. Середньорічна заробітна плата одного працівника (ЗП), тис. грн	92	95	3

Фонд оплати праці збільшився на 6418 тис. грн за рахунок збільшення персоналу на 1 людину та зростання середньорічної заробітної плати на 3 тисячі грн.

Аналіз витрат на виробництво за елементами представимо у таблиці 2.34.

Таблиця 2.34

Структура витрат на виробництво

Елементи витрат	Абсолютне значення, тис. грн		Структура, %		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Попередній рік	Звітний рік	Абс.	Структ
1	2	3	4	5	6	7
1. Матеріальні витрати	205600	215420	83,94	80,0	9820	-3,94
2. Витрати на оплату праці	17147	21273	7	7,9	4126	0,90
3. Відрахування на соціальні заходи	5046	5655	2,06	2,1	609	0,04
4. Амортизація	7349	8078	3	3	730	-
5. Інші операційні витрати	9798	18849	4	7,0	9051	3
Усього	244950	269275	100	100	24325	-

У звітному році величина витрат на виробництво зросла на 24325 тис. грн. У звітному році частка матеріальних витрат знизилась до 80 %, частка витрат на оплату праці зросла до 7,9 %, частка відрахувань на соціальні заходи зросла до 2,1 %, частка амортизації не змінилася та частка інших операційних витрат зросла до 7 %.

Аналіз зміни витрат на одну гривню продукції представимо у таблиці 2.35.

Таблиця 2.35

Оцінка витрат на одну гривню продукції

Показник	Попередній рік	Звітний рік	відхилення	
			абс	відн
1. Обсяг виробленої промислової продукції в діючих оптових цінах підприємства (без ПДВ й акцизного податку), тис. грн	250800	272580	21780	8,68
2. Витрати на виробництво продукції, тис. грн	244950	269275	24325	9,93
3. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,988	0,008	0,82

Для аналізу рівня і динаміки фінансових результатів доцільно представити дані форми № 2 у вигляді таблиці 2.36.

Таблиця 2.36

Оцінка фінансових результатів підприємства

Найменування статей	Абсолютне значення		Відхилення	
	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне	Відносне
1	2	3	4	5
Чистий доход (виручка) від реалізації продукції	242695	273530	30835	12,7
Собівартість реалізованої продукції	225670	249990	24320	10,8
Валовий прибуток (збиток)	17025	23540	6515	38,3
Інші операційні доходи	42300	44230	1930	4,6
Інші операційні витрати	11560	12580	1020	8,8
Фінансові результати від операційної діяльності (прибуток або збиток)	47765	55190	7425	15,5
Інші доходи	2560	3256	696	27,2
Інші витрати	10120	10000	-120	-1,2
Фінансові результати від звичайної діяльності до оподатковування (прибуток або збиток)	40205	48446	8241	20,5
Податок на прибуток від звичайної діяльності	7236,9	8720,28	1483,38	20,5
Чистий прибуток (збиток)	12968,1	19725,7	6757,62	52,1

З таблиці 2.36 видно, що у попередньому році на підприємстві отримано прибуток у сумі 12968,1 тис. грн, а у звітному році прибутку у розмірі 19725,7 тис. грн.

Фінансовий результат від операційної діяльності у звітному році зріс на 7425 тис. грн (на 15,5%). На зростання суми результату вплинуло зростання

чистого доходу на 30835 тис. грн (на 12,7 %) та зниження собівартості на 24320 тис. грн (на 10,8%).

Фінансовий результат від звичайної діяльності у звітному році зріс на 8241 тис. грн (на 20,5 %) та склав 48446 тис. грн. Величина податку на прибуток у звітному році зросла на 1483,38 тис. грн (на 20,5 %).

Аналіз показників рентабельності представимо у таблиці 2.37.

Таблиця 2.37

Коефіцієнти рентабельності

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Абсолютне відхилення
Рентабельність капіталу, %	5,29	7,33	2,04
Рентабельність власного капіталу, %	4,9	4,95	0,05
Рентабельність продажу, %	5,34	7,21	1,87

На підприємстві у звітному році всі коефіцієнти рентабельності зростають, що є позитивним. Зростання рентабельності відбулось за рахунок зростання суми прибутку у звітному році.

Аналіз коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства представимо у таблиці 2.38.

Таблиця 2.38

Значення коефіцієнтів фінансової стабільності підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Абсолютне відхилення
Попередній рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,31	0,47	0,16
Коефіцієнт фінансового ризику	2,98	2,9	-0,08
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,58	0,62	0,04
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	3,85	2,98	-0,87
Звітний рік			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,47	0,46	-0,01
Коефіцієнт фінансового ризику	2,9	2,89	-0,01
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,62	0,64	0,02
Коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень	2,98	3,01	0,03

З таблиці 2.38 бачимо, що на кінець попереднього року значення коефіцієнту автономії складає 0,47, що не є нормативним. Значення коефіцієнту фінансового ризику не входять до нормативу, але позитивним

моментом являється зниження показника ні кінець року. Коефіцієнт маневреності власного капіталу зріс на кінець року, що є позитивним. Коефіцієнт структури на кінець року знизився на 0,03, це говорить, про послаблення залежності від зовнішніх інвесторів.

На кінець звітного року значення коефіцієнту автономії впало на 0,01. Значення практично у рамках нормативу – 0,5. Зниження коефіцієнту фінансового ризику являється позитивною зміною даного показника, але він не входить до нормативу. Коефіцієнт маневреності власного капіталу на кінець звітного року зріс на 0,02, що розглядається як позитивна зміна. Коефіцієнт структури на кінець звітного року зріс, це свідчить, про послаблення залежності підприємства від зовнішніх кредиторів.

Розрахунки, які було проведено у роботі з аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства представимо у таблиці 2.39.

Таблиця 2.39

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	7000	7000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4560	4620	60	1,32
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,65	0,66	0,01	1,53
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	250800	272580	21780	8,68
- у порівнянних цінах, тис. грн	250800	254100	3300	1,32
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	242695	273530	30835	12,71
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	54330	56245	1915	3,52
7. Фондовіддача, грн/грн	4,62	4,52	-0,10	-2,16
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	148560	152360	3800	2,56
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,63	1,8	0,17	10,4
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	270	271	1	0,37
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	928,89	937,64	8,75	0,94

Продовження табл. 2.39

1	2	3	4	5
12. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	92	95	3	3,26
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	244950	269275	24325	9,93
- матеріальні витрати	205600	215420	9820	4,77
- витрати на оплату праці	17147	21273	4126	24,06
- відрахування на соціальні заходи	5046	5655	609	12,07
- амортизація	7349	8078	730	9,93
- інші операційні витрати	9798	18849	9051	92,38
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,988	0,008	0,82
15. Матеріалоємність, грн/грн	0,82	0,79	-0,03	- 3,66
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	242695	273530	30835	12,7
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	225670	249990	24320	10,8
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	12968,1	19725,7	6757,62	52,1
19. Рентабельність виробництва, %	6,39	9,46	3,07	-
20. Рентабельність продажу, %	5,34	7,21	1,87	-

Середньорічна виробнича потужність за два роки не змінюється, та дорівнює 7000 тонн. У попередньому році вироблено 4560 тонн продукції, тому коефіцієнт використання виробничої потужності складає 65 %, а у звітному році вироблено 4620 тонн (66%), тобто коефіцієнт використання виробничої збільшується, обсяг виробництва збільшився на 60 тонн. Обсяг продукції у діючих цінах зріс на 21780 тис. грн, а у порівняних цінах зріс на 3300 тис. грн.

Всі основні засоби на підприємстві є основними засобами основного виду діяльності, середньорічна вартість основних засобів у попередньому році складає 54330 тис. грн, у звітному зростає на 1915 тис. грн та складає 56245 тис. грн.

У звітному році фондовіддача знизилась на 0,1, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів на підприємстві.

У звітному році коефіцієнт оборотності обігових активів зріс на 0,26 оборотів, що свідчить про покращення ефективності використання обігових активів.

У звітному році обсяг продукції виробленої у діючих цінах зріс на 21780 тис. грн, матеріальні витрати зросли на 9820 тис. грн, коефіцієнт матеріаловіддачі збільшився на 0,05, а коефіцієнт матеріалоємності знизився на 0,03. Зростання показника матеріаловіддачі та зниження матеріаломісткості у звітному році свідчить про покращення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

У звітному році середньооблікова чисельність працівників зросла на 1 особу, що є позитивним у діяльності підприємства.

Фонд оплати праці штатних працівників зріс на 6418 тис. грн, середньорічний виробіток одного працівника збільшився на 3 тис. грн.

У звітному році витрати на виробництво зросли на 24325 тис. грн, це зростання відбулось за рахунок зростання матеріальних витрат на 9820 тис. грн та амортизації на 730 тис. грн, інші операційні витрати зросли на 9051 тис. грн, витрати на оплату праці та відрахування зросли на 4126 тис. грн та 609 тис. грн відповідно.

Показник витрат на 1 гривню продукції вказує на прямий зв'язок між собівартістю та прибутком. Витрати на 1 гривню продукції у звітному році зросли на 0,01 грн (1,15 %), на цю зміну вплинуло зростання обсягу продукції в діючих цінах на 8,68 % та зростання витрат на виробництво на 9,93 %.

Чистий прибуток підприємства у попередньому році склав 12968,1 тис. грн та збільшився на 6757,62 тис. грн у звітному році, що є позитивним у діяльності підприємства.

Рентабельність капіталу зросла на 2,04 %, рентабельність продажу зросла на 1,87 %.

Висновки до розділу 2

Хліб та хлібобулочні вироби займають одне з основних місць в харчовому раціоні населення України, так як вони призначені для щоденного задоволення фізіологічних потреб людини.

Сучасний стан розвитку хлібопекарної галузі України характеризується скороченням обсягів виробництва, погіршенням структури споживання хліба та хлібобулочних виробів, відставанням збільшення заробітної плати в галузі від середнього по економіці, слабким оновленням основних засобів при високому ступені їх зношення та низьким ступенем використання виробничих потужностей та ін.

Стратегічні перспективи галузі пов'язані з посиленням її комплексного розвитку, основними напрямами якого мають стати технологічне переозброєння підприємств шляхом заміни устаткування та автоматизації технологій; виробництво нових видів продукції інноваційного напряму з метою підвищення прибутковості галузі; досягнення максимально ефективного виробництва за рахунок зниження матеріало- та енергоємності продукції; формування і використання новітніх технологій.

У роботі було проаналізовано техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця», можна казати, що підприємство працює достатньо ефективно, має високий прибуток, розмір якого зростає, але деякі показники оцінки рівня виробництва треба підвищувати. У звітному році фондовіддача знизилась на 0,05, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів на підприємстві. На підприємстві необхідно замінювати старе обладнання, та впроваджувати нові основні засоби, більш модернізовані та менш енерговитратні.

Аналіз діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», показав, що основною метою його є повне забезпечення потреб споживачів у необхідних обсягах хліба та хлібобулочних виробів. Асортимент підприємства налічує більш 110 найменувань хліба пшеничних і житніх, заварних сортів, булочних, здобних листкових виробів, кондитерських виробів кремової і сухої груп. Підприємство працює досить ефективно, але техніко-економічний аналіз показав, що підприємству для підвищення рівню прибутковості необхідно впроваджувати нововведення та автоматизувати деякі виробничі лінії.

Для підвищення інвестиційної привабливості, ефективності та конкурентоспроможності підприємств на ринку, зниженню витрат, підвищенню прибутку необхідно впроваджувати різні заходи, такі як технічне переоснащення виробництва, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, розробку нового більш конкурентоспроможного асортименту, проводити маркетингову політику на підприємствах та інше.

РОЗДІЛ 3
РОЗРОБКА РЕКОМЕНДАЦІЙ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ ХЛІБОПЕКАРНОЇ ГАЛУЗІ

3.1. Розрахунок економічної ефективності проєкту заміни обладнання на ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

Виробництво хлібобулочних виробів є однією з найприбутковіших і рентабельних галузей народного господарства країни. Людина може багато чого обійтися, але без хліба і води їй не прожити.

Аналіз діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» показав, що підприємство має багато старого та зношеного обладнання, що знижує ефективність та конкурентоспроможність його діяльності.

Тому було вирішено замінити чотири машини з виробництва бубликів, що мають 100 % знос та морально застарілі, на дві універсальні роздільно-розкочувальні машини Ж7-ДРМ, головною перевагою яких є управління вузлами за допомогою роздільних приводів.

Обладнання планується придбати на ПАТ «Барський машинобудівний завод» [11], який є українським виробником обладнання хлібопекарського виробництва, має надійне обладнання та конкурентоспроможні ціни.

Обладнання виготовлено з якісних та довговічних матеріалів, це сучасні моделі з покращеним дизайном, які ні в чому не поступаються імпортним аналогам, відповідає встановленим європейським нормам, сертифіковано та екологічно. Відмінною рисою машин є впровадження новітніх технологій.

Роздільно-розкочувальні машини для виготовлення бубликів мають пневматоавтоматичний принцип роботи з приводом, керованим інтелектуальним реле, високу продуктивність і компактний розмір, прості в обслуговуванні і рідко виходять з ладу. На рисунку 3.1 запропоновано нова роздільно-розкочувальна машина Ж7-ДРМ.

Рис. 3.1. Роздільно-розкочувальна машина Ж7-ДРМ
Джерело: [11]

Завдяки новим конструкторським рішенням нова машина, що планується до впровадження, має покращені показники продуктивності, а також інші вагомі переваги.

Найбільш вагомими здобутками є [11]:

– зменшення ваги машини більш ніж на 40%;

– зменшення розмірів, що дозволить на невеликій площі використовувати більшу кількість машин та збільшити продуктивність лінії;

– рівень споживання електричної енергії знижено на 30% і становить 1,2-1,5 кВт/год, залежно від типорозміру тестової заготовки, що виробляється;

– рішення щодо приводів дозволять значно знизити рівень шуму, а також рівень перевантажень на рухомі частини машини;

– можливість плавного регулювання кількості циклів за хвилину від 10 до 22, що дозволяє підтримувати рівень продуктивності машини при різних типорозмірах тестової заготовки виробу;

– можливість змінити кількість розкочування в циклі, що розширює технологічні можливості машини в процесі виробництва;

– всі вузли машини виконані із сучасних високоякісних матеріалів, а також використовуються комплектуючі провідних європейських виробників;

– використання мотор редукторів та частотних перетворювачів фірми NORD Німеччина;

– машина відповідає санітарно-гігієнічним нормам;

– зручність управління, обслуговування, заміни змінних вузлів, безпека та сучасний дизайн роблять цю машину зручною та простою в експлуатації зі збільшеними показниками надійності, вона може використовуватись у технологічних лініях виробництва різної потужності. Для роботи машини частково використовуються змінні вузли Ж7-ХФМ.

Нормативно-довідкову інформацію по обладнанню представимо у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Нормативно-довідкова інформація для виконання розрахунків

Показники	Позначення	Значення
Норма амортизації обладнання, %	Нао	20
Норма витрат на ремонтні роботи по обладнанню, %	Нро	5,2
Норма витрат по утриманню та експлуатації виробничого обладнання, %	Нсо	1,6
Річний фонд робочого часу, год.	Фг	3840
Вартість 1 кВт\год. електроенергії, грн	Ве	3,79
Коефіцієнт використання інженерних ресурсів	Кір	0,8
Годинна ставка 1 робітника 3-го розряду, грн	ТСч	47,74
Нормативи по ЕСВ	ЄСВ	22
Вартість брухту, грн за тонну	Вбр	5500
Граничний період окупності інвестицій, років	Т	4

Основні техніко-економічні характеристики старого і нового обладнання представлено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2

Техніко-економічні характеристики старого і нового обладнання

Характеристика	Обладнання	
	Старе	Нове
Продуктивність технічна, кг/год для бубликів масою 0,1 кг, не менше для бубликів (25-45 од. на 1 кг) для сушок (95-150 од. на 1 кг)	 320 90-200 35-65	 480 90-300 35-90
Встановлена потужність, кВт	3	4,4
Потужність, кВт	1,8	2,5
Тривалість циклу, с	3-3,75	2,4-3,75
Кількість обслуговуючого персоналу, люд.	1	1
Живлення електрообладнання, напруга, В частота, Гц	 380 50±1	 380 50±1
Висота стрічки конвеєра над рівнем підлоги, мм	820-1000	820-1000
Габаритні розміри, мм довжина ширина висота	 1820 800 1500-1680	 1820 1020 1500-1680
Займана площа, $м^2$	1,5	1,8
Маса машини без змінного вузла, кг	1000	1500
Вартість обладнання, тис. грн	180	350

Розрахуємо інвестиції (Іо) у проєкт заміни обладнання за формулою:

$$Іо = Во + Вт + Вм + Ві + До – Вл, \quad (3.1)$$

де Во –вартість обладнання;

Вт – транспортні витрати (5 % від вартості обладнання);

Вм – вартість монтажних робіт (10% від вартості обладнання);

Ві – інші витрати (2% від вартості нового обладнання);

До – витрати по демонтажу старого обладнання (5% від вартості старого обладнання);

Вл – ліквідаційна вартість від продажу демонтованого обладнання на металобрухт;

I = (350 + 350 *0,05 + 350 * 0,1 + 350*0,02) * 2 + 180 * 4 * 0,05 – 5,5 * 1 * 4 * 0,82 = 836,96 тис. грн.

Заміна обладнання не передбачає збільшення обсягів виробництва, тому приріст обігових активів ми у впровадженні проєкту не плануємо.

Інвестиції у захід необхідно у розмірі 310,46 тис. грн, такі гроші підприємство має, тому модернізація буду відбуватися за власний рахунок.

Розрахуємо амортизацію нового обладнання:

$$Ао = І * Нао, \quad (3.2)$$

де Нао – норма амортизації обладнання (4 группа – 20%).

Ао = 836,96 * 0,2 = 167,39 тис. грн.

Розрахуємо витрати на ремонтні роботи з обладнання:

$$Ро = ІЗ * Нро, \quad (3.3)$$

де НРо – норма витрат на ремонтні роботи з обладнання.

Ро = 836,96 * 0,052 = 43,52 тис. грн.

Розрахуємо витрати з утримання і експлуатації обладнання:

$$Сєо = ІЗ * Нсо, \quad (3.4)$$

де Нсо – норма витрат на утримання і експлуатацію обладнання.

Сєо = 836,96 * 0,016 = 13,39 тис. грн.

Розрахуємо витрати з електроенергії по старому та новому обладнанню:

$$Пє = Нп * Ср, \quad (3.5)$$

де Ср – собівартість одиниці ресурсу.

Нв – норма витрат на використання ресурсу у рік:

$$Нв = Фр * Пг * Квр * Ко * Вр, \quad (3.6)$$

де Фр –фонд робочого часу за рік, год;

Пг – годинне споживання ресурсу за рік (з паспорта впровадженого обладнання, потужність);

Квр – коефіцієнт використання виробничої потужності обладнання;

Ко – кількість обладнання;

Вр – вартість ресурсу, грн.

Старе обладнання = 3840 * 3 * 4 * 0,8 * 3,79 = 139,71 тис. грн.

Нове обладнання = 3840 * 4,4 * 2 * 0,8 * 3,79 = 102,46 тис. грн.

Витрати на заробітну плату:

$$Зод = \sum ТСч * (1+Кпд) * Фг * (1+Кд), \quad (3.7)$$

Старе обладнання =3840 * 47,74 * 1 * 4 * 1,2 * 1,15 = 1011,94 тис. грн.

Нове обладнання = 3840 * 47,74 * 1 * 2 * 1,2 * 1,15 = 505,97 тис. грн.

де Тсч – годинна тарифна ставка, грн.

Фг – 3840 годин,

Кпд – коефіцієнт для визначення премії та доплат (0,2).

Кд – коефіцієнт для визначення додаткової заробітної плати (0,15).

Єдиний соціальний внесок:

$$Осф = Зод * 0,22, \quad (3.8)$$

По старому обладнанню = 1011,94 * 0,22 = 222,63 тис. грн.

По новому обладнанню = 505,97 * 0,22 = 111,31 тис. грн.

Результати економії по обладнанню представимо у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Економія витрат від впровадження заходу, тис. грн

Найменування витрат	Обладнання		Економія, тис. грн.
	Старе	Нове	
Амортизація обладнання	-	167,39	167,39
Витрати на ремонтні роботи по обладнанню	-	43,52	43,52
Витрати по утриманню та експлуатації обладнання	-	13,39	13,39
Витрати на електроенергію, що вживеться обладнанням	139,71	102,46	-37,25
Основна та додаткова заробітна плата робітників, які обслуговують обладнання	1011,94	505,97	-505,97
Єдиний соціальний внесок	222,63	111,31	-111,32
Всього	1374,28	944,04	-430,24

Економія від запропонованого заходу складає оподаткований прибуток підприємства та становить 430,24 тис. грн.

Розраховуємо чистий прибуток від проєкту:

$$ЧП = П – Пп, \quad (3.9)$$

де ЧП – чистий прибуток,

П – прибуток,

Пп – податок на прибуток (18%).

ЧП = 430,24 * 0,82 = 352,8 тис. грн.

Розрахуємо період окупності інвестицій:

$$По = І / ЧП, \quad (3.10)$$

По = 836,96 / 352,8 = 2,37 року.

Впровадження заходу з заміни обладнання дозволить підприємству отримати прибуток у розмірі 430,24 тис. грн, за рахунок економії на витратах на обладнання, з якого чистий прибуток підприємства складе 352,8 тис. грн.

Для впровадження заходу підприємству необхідно 836,96 тис. грн. інвестицій, період окупності яких складе 2,37 року, всі інвестиції складуть вартість основних засобів, яка зросте на 836,96 тис. грн.

3.2. Розрахунок економічної ефективності проєкту на ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Проаналізував техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», було виявлено, що для підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства необхідно розробка та впровадження заходів.

Пропонуємо впровадження нової лінії з виробництва дієтичних хлібців, яку представлено на рисунку 3.2 [27].

Для багатьох людей хлібці є альтернативою звичайному хлібу. У магазинах представлений досить широкий асортимент хлібців. Для їх виробництва використовуються різні злакові культури (пшениця, жито, рис, гречка, кукурудза) та їх суміші. У деякі сорти додають натуральні добавки та ароматизатори, також є сорти із начинкою.

Рис. 3.2. Лінія з виробництва хлібців

Джерело: [27]

Основні технічні характеристики лінії, яку планується впроваджувати запропоновано у таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Основні технічні характеристики лінії з виробництва хлібців

Показники	Параметри
Виробнича потужність, заготовок/година	1000
Електрична потужність обладнання, кВт/год	0,44
Розмір обладнання (см): довжина ширина висота	 89 58 178
Вага, кг	1300
Численність персоналу у зміну, люд.	1
Вартість обладнання, тис. грн	380
Потужність, кВт	61
Напруга, В	380

Хлібці це вже не новинка на ринку хлібобулочних виробів, вперше вони з’явилися понад 100 років тому у Фінляндії.

В Україні хлібці набули поширення в 90-х. До рецептури дієтичних хлібців може входити цільне зерно чи борошно. Цільнозернові хлібці вважаються кориснішими. Хлібці з цільного борошна і складом і способом приготування нагадують традиційний хліб.

Технологічний процес виробництва дієтичних хлібців із борошна включає такі основні операції: підготовка сировини, заміс тесту, бродіння, формування заготовок, вистоювання, випічка, сушка, охолодження, нарізування пластів на окремі пластини, упаковка.

Етапи виробництва хлібців наступні [11]:

1. Додаючи спеціально підготовлену воду, попередньо очищене зерно доводиться до 20% вологості. Зволоження зерна відбувається за допомогою спеціального міксера протягом однієї години. При цьому міксер обертається, рівномірно розподіляючи вологу по всій масі зерна. Кожне зернятко вбирає вологу, тим самим змінюючи свої біохімічні властивості: клейковина стає більш пружною, підвищується активність ферментів, які містяться у зерні. Це забезпечує позитивний ефект на наступних етапах виготовлення і сприятливо впливає на смак готових хлібців.

2. Зволожені зерна поміщаються у завантажувальні бункери машинок, звідки його точна кількість подається у матриці машинок. Кожна матриця має циліндричну форму і розміри, які відповідають вже готовому брикету.

3. У матриці зерно нагрівається, в її повітряних прошарках і в самих зернах створюється високий тиск.

4. Коли досягається необхідний ступінь тиску, кришка форми автоматично відкривається, тиск в матриці знижується, тоді як в самому зерні зберігається високий тиск. Створюється різниця тисків усередині зерен і в навколишньому середовищі. У зв’язку з цим повітря, яке знаходиться в порах зерна, буквально підриває його.

5. Хлібці виготовляються застосовуючи дбайливу технологію «вибуху зерна». Період такого вибуху лише 3 секунди. Цей метод не руйнує корисну клітковину цільних злаків, зберігає всі вітаміни та мінеральні речовини.

6. Підірване зерно заповнює весь об’єм циліндричної форми готового хлібця. Після вибуху зерна збільшуються приблизно в 4-6 разів, і готовий хлібець набуває пишну, м’яку і одночасно хрустку структуру.

7. Всі готові хлібці фасуються в герметичну упаковку. Ретельне просушування хлібців і упаковка забезпечують низьку вологість готового продукту й дозволяють зберегти його хрустку текстуру разом з ніжним ароматом протягом усього терміну придатності.

Термін зберігання звичайних хлібців без добавок – близько 4 місяців. Хлібці з добавками (до чаю, пива) зберігаються менше – від 1,5 до 3 міс.

На рисунку 3.3. запропоновано хлібці дієтичні, які планується виробляти на підприємстві.

Рис. 3.3.Хлібці дієтичні

Розрахуємо інвестиції (І), що потрібно для впровадження заходу з виробництва хлібців дієтичних за формулою:

$$І = Іо + Іоа, \quad (3.11)$$

де Іо – інвестиції в обладнання,

Іоа – інвестиції в обігові активи.

Розрахуємо інвестиції в нову лінію виробництва хлібців за формулою:

$$I = Во + Т + М + Ві, \quad (3.12)$$

де Во – вартість обладнання;

Т – транспортні витрати (5%);

М – вартість монтажу (10%);

Ві – інші витрати у розмірі 2 %.

I = 380 + 381 * 0,05 + 380 *0,1 + 380*0,02 = 444,6 тис. грн.

З даних підприємства розмір обігових активів плануємо у розмірі 20 % від повної собівартості продукції.

Іоа = 0,20 * 3984,65 = 796,93 тис. грн.

Разом інвестиції складають:

ІЗо = 444,6 + 796,93 = 1241,53 тис. грн.

Річні обсяги виробництва продукції в натуральному виразі плануємо 60 тонн у наступних видах:

1. Хлібці гречані – 20 тонн;
2. Хлібці злакові – 20 тонн;
3. Хлібці житні – 20 тонн.

Продукцію пакуємо по 250 грам (25 хлібців) у картонні коробочки з клапанами. Картонні коробочки мають бути упаковані у велику коробку по 40 коробок – 10 кг.

Коробочка легка в користуванні – її дуже просто відкривати і закривати, має віконце, через яке видно вміст коробки.

У роботі плануємо коефіцієнт завантаження нової лінії у перший рік виробництва 40 %.

В наступні роки підприємство може збільшити обсяги виробництва пончиків ще на 60 % до повного завантаження обладнання.

Виробнича потужність впроваджуваного обладнання складає 150 тонн продукції.

У таблиці 3.5 наведемо калькуляцію потреби в сировині та матеріалах на одну тонну продукції. Ціна одиниці сировини та матеріалів встановлена по договірним цінам.

Таблиця 3.5

Вартість сировині та основних матеріалів на 1 тонну

Сировина та основні матеріали	Потреба в сировині	Вартість одиниці, грн	Вартість, тис. грн
1	2	3	4
Хлібці гречані			
Гречане борошно, кг	300	50	15
Цілозернове пшеничне борошно, кг	300	18	5,4
Соняшникова олія, кг	90	35	3,15
Пшеничні висівки, кг	90	2	0,18
Сіль, кг	21	10	0,21
Вода, л	600	0,3516	0,21
Всього	-	-	24,15
Хлібці злакові			
Житнє цілозернове борошно, кг	120	30	3,6
Пшеничні висівки, кг	120	2	0,24
Вівсяне борошно, кг	120	20	2,4
Насіння соняшнику, кг	60	10	0,6
Насіння льону, кг	60	70	4,2
Насіння кунжуту, кг	60	200	12
Сіль, кг	15	10	0,15
Вода, кг	540	0,3516	0,19
Соняшникова олія, кг	60	35	2,1
Всього			25,48
Хлібці житні			
Житнє цілозернове борошно, кг	540	30	16,2
Вода, л	680	0,3516	0,24
Соняшникова олія, кг	60	35	2,1
Сіль, кг	15	10	0,15
Всього	-	-	18,69

У таблиці 3.6 наведемо калькуляцію потреби в допоміжних матеріалах на одну тонну продукції.

Таблиця 3.6

Вартість допоміжних матеріалів на 1 тонну

Сировина та матеріали	Потреба в матеріалах	Вартість одиниці, грн	Вартість, тис. грн
Картонна коробка, од.	4000	5	20
Картонний короб, од.	100	20	2
Всього			22

Розрахуємо витрати на енергоресурси підприємства у таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Потреба підприємства в енергоресурсах на 1 тонну

Вид ресурсу	Норма витрат на 1 тонну продукції	Тариф за одиницю ресурсу, грн	Загальна вартість, тис. грн
Електроенергія	80	35,16	2,81
Вода	220	3,79	0,83
Разом	-	-	3,65

Завод отримує електроенергію від місцевої електростанції, вартість 3,79 грн за 1 кВт/год.

Водопостачання підприємства забезпечується від міського водопроводу, від якого зроблені два відведення для підключення до заводської магістралі, таріф на воду складає 35,16 грн за $м^3$.

Згідно з розрахунками у таблиці 3.7 на енергоресурси необхідно буде витратити 3,65 тис. грн на одну тонну.

Для впровадження нової лінії та виробництва продукції підприємству необхідно додатково 2 робітника.

Розрахуємо основну (ЗПо) та додаткову (ЗПд) заробітну плату основних робочих. Додаткова заробітна плата основних робочих планується у розмірі 10% від їх основної заробітної плати.

Основна заробітна плата основних робітників в місяць складає 9 тис. грн на особу. Розрахуємо основну заробітну плату за рік:

ЗПо = 2 * 9 * 12 = 216 тис. грн.

Додаткова заробітна плата основних робітників складає 10 %:

ЗПд = 216 * 0,1 = 21,6 тис. грн.

Разом фонд заробітної плати складає:

Воп = 216 + 21,6 = 237,6 тис. грн.

Єдиний соціальний внесок складає 22% від річного фонду (ЄСВ):

ЄСВ = Воп * 0,22 = 237,6 * 0,22 = 52,27 тис. грн.

Основна заробітна плата на одну тонну складає:

ЗПо1 = 216 / 60 = 3,6 тис. грн.

Додаткова заробітна плата на одну тонну складає:

ЗПд1 = 21,6 / 60 = 0,36 тис. грн.

Єдиний соціальний внесок на одну тонну складає:

ЄСВ1 = 52,27 / 60 = 0,87 тис. грн.

Для складання кошторису витрат на виробництво також було визначено розмір амортизаційних та операційних витрат.

Амортизаційні витрати у рік складають 20% від вартості обладнання:

А = 552,75 * 0,2 = 110,55 тис. грн.

Амортизаційні витрати на одну тонну складають:

А1 = 110,55 / 60 = 1,84 тис. грн.

За даними заводу витрати на утримання і експлуатацію устаткування складають 100 % від основної заробітної плати основних виробничих робітників: 3,6 * 1,0 = 3,6 тис. грн.

Загальновиробничі витрати за даними заводу складають 100 % від основної заробітної плати основних виробничих робітників: 3,6 * 1,0 = 3,6 тис. грн.

Втрати від браку складають 2 % від суми вище перелічених витрат.

Сума витрат по статтям: сировина і основні матеріали, допоміжні матеріали, вартість енергоресурсів, основна та додаткова заробітна плата, єдиний соціальний внесок, витрати на вміст і експлуатацію устаткування, загальновиробничі витрати та втрати від браку складає виробничу собівартість продукції.

Адміністративні витрати складають 3 % від виробничої собівартості.

Витрати на збут складають 2 % від виробничої собівартості.

Сума інших операційних витрат складає 1 % від виробничої собівартості.

Розрахуємо повну собівартість однієї тонни кожного виду хлібців в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Повна собівартість продукції за видами

Калькуляційна стаття	Хлібці гречані	Хлібці злакові	Хлібці житні
1	2	3	4
Сировина і основні матеріали	24,15	25,48	18,69
Допоміжні матеріали	22	22	22
Вартість енергоресурсів	3,65	3,65	3,65
Основна заробітна плата	3,6	3,6	3,6
Додаткова заробітна плата	0,36	0,36	0,36
Відрахування в фонд соціального призначення	1,84	1,84	1,84
Витрати на вміст і експлуатацію устаткування	3,6	3,6	3,6
Загальновиробничі витрати	3,6	3,6	3,6
Втрати від браку	1,26	1,28	1,15
Виробнича собівартість	64,06	65,41	58,49
Адміністративні витрати	1,92	1,96	1,75
Витрати на збут	1,28	1,31	1,17
Інші операційні витрати	0,64	0,65	0,58
Повна собівартість	67,90	69,34	62,00

Повна собівартість визначається як сума виробничої собівартості, адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат.

Повна собівартість всього обсягу продукції (Сп) розраховується за формулою:

$$Сп = С1т * ОВ, \quad (3.13)$$

де С1т – собівартість однієї тонни продукції, тис. грн;

ОВ – обсяг виробленої продукції, тонн.

Розрахунок собівартості за видами продукції представимо у таблиці 3.9.

Чистій дохід (ЧД) від виробництва продукції розраховується за формулою:

$$ЧД = Ц1т * ОВ, \quad (3.14)$$

де Ц1т – ціна однієї тонни продукції, тис. грн.

Ціна однієї тонни продукції розраховується на базі планування прибутку продукції, тобто встановлення рівня рентабельності, та розраховується за формулою:

$$Ц1т = С1т * Р, \quad (3.15)$$

де Р – рентабельність продукції (рентабельність на нову продукцію – хлібці дієтичні, плануємо на рівні 20 %.

Розрахунок ціни за видами продукції у таблиці 3.9.

Оподаткований прибуток (П) розраховується за формулою:

$$П = ЧД – Сп, \quad (3.16)$$

Чистий прибуток (ЧП) розраховується за формулою:

$$ЧП = П * 0,82, \quad (3.17)$$

де 0,82 – це коефіцієнт чистого прибутку (податок на прибуток 18 %).

Розрахунок чистого доходу, оподаткованого прибутку та чистого прибутку за видами продукції представимо у таблиці 3.9.

Таблиця 3.9

Розрахунок чистого прибутку

Продукція	Обсяг виробництва, тонн	Собівартість 1 тонни, тис. грн	Ціна 1 тонни, тис. грн	Повна собівартість продукції, тис. грн	Чистий дохід, тис. грн	Оподаткований прибуток, тис. грн	Чистий прибуток, тис. грн
1. Хлібці гречані	20	67,90	81,48	1357,99	1629,58	271,60	222,71
2. Хлібці злакові	20	69,34	83,20	1386,75	1664,10	277,35	227,43
3. Хлібці житні	20	62,00	74,40	1239,92	1487,9	247,98	203,35
Всього	60	-	-	3984,65	4781,59	796,93	653,48

Розрахуємо відпускну ціну однієї пачки хлібців без ПДВ та акцизного податку.

Хлібці гречані = 81,48 / 4 = 20,37 грн.

Хлібці злакові = 83,2 / 4 = 20,8 грн.

Хлібці житні 74,4 / 4 = 18,6 грн.

Результати розрахунків кошторису витрат на виробництво всього обсягу виробництва зробимо у таблиці 3.10.

Таблиця 3.10

Кошторис витрат на виробництво

Економічні елементи	Сума витрат, тис. грн
1. Матеріальні затрати	2905,4
2. Витрати на оплату праці	432
3. Відрахування на соціальні заходи	104,88
4. Амортизація	329,9
5. Інші операційні витрати	212,47
Всього витрати	3984,65

Витрати на виробництво та реалізацію річного обсягу хлібців складуть 3984,65 тис. грн.

Інвестиції у проект складають 1241,53 тис грн.

Розрахуємо термін окупності інвестицій.

Термін окупності = Інвестиції / Чистий прибуток, (3.18)

Термін окупності = 1241,53 / 653,48 = 1,9 року.

Розрахований період окупності інвестицій є привабливим та, враховуючи що потужність лінії використовується лише на 40 %, підприємство має можливість збільшувати обсяги виробництва, так як попит на дієтичну, здорову продукцію зростає, можна зробити висновок, що запропоноване виробництво та купівля нової лінії є ефективним заходом для підприємства та підвищить ефективність використання його економічного потенціалу.

3.3. Аналіз впливу комплексу заходів на показники діяльності досліджуваних підприємств ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» та ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» після впровадження заходу представимо у таблиці 3.11.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» до та після впровадження заходу представимо у таблиці 3.12.

Впровадження заходу з замінити чотирьох машин з виробництва бубликів на дві універсальні роздільно-розкочувальні машини Ж7-ДРМ не вплинуло на середньорічну виробничу потужність, тому коефіцієнт використання також не змінився, також не передбачається зростання обсягу виробленої та реалізованої продукції.

У плановому році зросте величина основних засобів на 836,96 тис. грн за рахунок впровадження нового обладнання, всі основні засоби є основними засобами основного виду діяльності, середньорічна їх вартість на попередній рік складала 51260 тис. грн, а у плановому році, після впровадження заходу складе 52096,96 тис. грн.

Фондовіддача знизиться на 0,01 так як впровадження заходу планується без підвищення обсягу виробництва, але це будуть нові, сучасні основні засоби.

Таблиця 3.11

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі: матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Заміна чотирьох роздільно-розкочувальних машин на дві машини марки Ж7-ДРМ	836,96	836,96	-	-	-430,24	-37,25	-505,97	-111,32	224,3	352,8	-2	2,37

Таблиця 3.12

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн	8250	8250	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6350	6350	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,77	0,77	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн - у порівнянних цінах, тис. грн	 361315 333375	 361315 333375	 - -	 - -
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	333089	333089	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	51260	52096,96	836,96	1,63
7. Фондовіддача, грн/грн	6,5	6,4	-0,10	-1,55
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	152360	152360	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,19	2,19	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	302	300	-2	-0,66
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1103,89	1111,25	7,36	0,67
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	326520	326089,76	-430,24	-0,13
- матеріальні витрати	254686	254648,75	-37,25	-0,01
- витрати на оплату праці	32652	32146,03	-505,97	-1,55
- відрахування на соціальні заходи	6530	6418,68	-111,32	-1,70
- амортизація	16326	16550,3	224,3	1,37
- інші операційні витрати	16326	16326	0	0,00
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,904	0,903	-0,001	-0,17
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,705	0,705	0,000	-0,03
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	312560	312560	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	296980	296980	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	54056	54408,8	352,8	0,65
18. Рентабельність виробництва, %	26,55	26,61	0,06	-
19. Рентабельність продажу, %	17,3	17,41	0,11	-

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 430,24 тис. грн, за рахунок економії витрат, з якого зростання чистого прибутку відбудеться на 352,8 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,06 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 836,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 2,37 року.

Можна зробити висновок, що впровадження заходу на підприємстві ефективно вплине на його діяльність, підвищить ефективність використання економічного потенціалу та дозволить підприємству бути економічно вигідним та конкурентоспроможним на ринку.

Вплив запропонованих заходів на основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» після впровадження заходу представимо у таблиці 3.13.

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» до та після впровадження заходу представимо у таблиці 3.14.

Впровадження заходу з впровадження нової лінії виробництва дієтичних хлібців в обсязі 60 тонн, трьох смаків, дозволить підвищити ефективність використання економічного потенціалу підприємства.

Виробнича потужність підвищиться на 150 тонн, коефіцієнт використання зменшиться на 1 % за рахунок того, що потужність, що впроваджується більше, ніж додатковий обсяг виробництва.

Обсяг виробленої продукції у діючих цінах зросте на 4781,59 тис. грн, у порівняних зросте на 5445 тис. грн.

Обсяг реалізованої продукції та чистий дохід також зростуть на 4781,59 тис. грн.

Таблиця 3.13

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі: матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Впровадження лінії з виробництва дієтичних хлібців	1241,53	444,6	796,93	4781,59	3984,65	2905,4	432	104,88	542,37	653,48	2	1,9

Таблиця 3.14

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	7000	7150	150	2,14
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4620	4680	60	1,30
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,66	0,65	-0,01	-0,83
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	272580	277361,59	4781,59	1,75
- у порівнянних цінах, тис. грн	254100	259545	5445	2,14
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	273530	278311,59	4781,59	1,75
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	56245	56689,6	444,6	0,79
7. Фондовіддача, грн/грн	4,52	4,58	0,06	1,29
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	152360	153156,93	796,93	0,52
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,8	1,82	0,02	1,11
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	271	273	2	0,74
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	937,64	950,71	13,07	1,39
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	269275	273259,65	3984,65	1,48
- матеріальні витрати	215420	218325,4	2905,4	1,35
- витрати на оплату праці	21273	21705	432	2,03
- відрахування на соціальні заходи	5655	5759,88	104,88	1,85
- амортизація	8078	8407,9	329,9	4,08
- інші операційні витрати	18849	19061,47	212,47	1,13
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,988	0,985	-0,003	-0,27
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,790	0,787	-0,003	-0,40
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	273530	278311,59	4781,59	1,75
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	249990	253974,65	3984,65	1,59
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	19725,7	20379,18	653,48	3,31
18. Рентабельність виробництва, %	9,46	9,71	0,25	-
19. Рентабельність продажу, %	7,21	7,32	0,11	-

За рахунок впровадження нової технологічної лінії основні засоби основного виду діяльності підприємства зростуть на 444,6 тис. грн, фондовіддача збільшиться на 0,06 грн.

Середньорічний залишок обігових активів зросте на 796,93 тис. грн, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,02 обігу.

Впровадження заходу збільшить операційні витрати підприємства на 3984,65 тис грн, з яких додатковий обсяг матеріальних витрат складе 2905,4 тис. грн, витрати на оплату праці зростуть на 432 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 104,88 тис. грн, амортизація збільшиться на 329,9 тис. грн та обсяг інших операційних витрат зросте на 212,47 тис. грн.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції знизяться на 0,003 грн, матеріалоємність, також знизиться на 0,003 грн.

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 796,93 тис. грн, чистий прибуток зросте на 653,48 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,25 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 1241,53 тис. грн інвестицій, з яких 444,6 тис. грн у основні засоби та 796,93 тис. грн у обігові активи, період окупності інвестицій складе 1,9 року.

Можна зробити висновок, що впровадження заходу ефективно вплине на діяльність підприємства, підвищить ефективність використання його економічного потенціалу та дозволить підприємству бути економічно вигідним та конкурентоспроможним на ринку.

Висновки до розділу 3

Виробництво хлібобулочних виробів є однією з найприбутковіших і рентабельних галузей народного господарства країни. Людина може багато чого обійтися, але без хліба і води їй не прожити.

Аналіз діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» показав, що підприємство має багато старого та зношеного обладнання, що знижує ефективність та конкурентоспроможність його діяльності.

Тому було вирішено замінити чотири машини з виробництва бубликів, що мають 100 % знос та морально застарілі, на дві універсальні роздільно-розкочувальні машини Ж7-ДРМ, головною перевагою яких є управління вузлами за допомогою роздільних приводів.

У плановому році зросте величина основних засобів на 836,96 тис. грн за рахунок впровадження нового обладнання, всі основні засоби є основними засобами основного виду діяльності, фондовіддача знизиться на 0,01 так як впровадження заходу планується без підвищення обсягу виробництва, але це будуть нові, сучасні основні засоби.

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 430,24 тис. грн, за рахунок економії витрат, з якого зростання чистого прибутку відбудеться на 352,8 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,06 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 836,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 2,37 року.

Проаналізував техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», було виявлено, що для підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства необхідно розробка та впровадження заходів.

На підприємстві було запропоновано впровадження нової лінії з виробництва дієтичних хлібців.

Обсяг виробництва планується 60 тонн, трьох смаків.

Виробнича потужність підвищиться на 150 тонн, коефіцієнт використання зменшиться на 1 % за рахунок того, що потужність, що

впроваджується більше, ніж додатковий обсяг виробництва.

Обсяг виробленої продукції у діючих цінах зросте на 4781,59 тис. грн, у порівняних зросте на 5445 тис. грн. Обсяг реалізованої продукції та чистий дохід також зростуть на 4781,59 тис. грн.

За рахунок впровадження нової технологічної лінії основні засоби основного виду діяльності підприємства зростуть на 444,6 тис. грн, фондовіддача збільшиться на 0,06 грн.

Середньорічний залишок обігових активів зросте на 796,93 тис. грн, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,02 обігу.

Впровадження заходу збільшить операційні витрати підприємства на 3984,65 тис грн, з яких додатковий обсяг матеріальних витрат складе 2905,4 тис. грн, витрати на оплату праці зростуть на 432 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 104,88 тис. грн, амортизація збільшиться на 329,9 тис. грн та обсяг інших операційних витрат зросте на 212,47 тис. грн.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції знизяться на 0,003 грн, матеріалоємність, також знизиться на 0,003 грн.

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 796,93 тис. грн, чистий прибуток зросте на 653,48 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,25 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 1241,53 тис. грн інвестицій, з яких 444,6 тис. грн у основні засоби та 796,93 тис. грн у обігові активи, період окупності інвестицій складе 1,9 року.

Можна зробити висновок, що впровадження заходів ефективно вплине на діяльність підприємств, підвищить ефективність використання їх економічного потенціалу та дозволить підприємствам бути економічно вигідними та конкурентоспроможними на ринку.

ВИСНОВКИ

Потенціал підприємства – це комплексне відображення наявних ресурсів та майбутніх можливостей підприємства, що можуть бути максимально використані в господарській діяльності.

Економічний потенціал підприємства – це найбільш ефективне використання можливостей, ресурсів та резервів підприємства для досягнення максимально ефективного стану економічної системи. До структурних елементів економічного потенціалу підприємства відносять: виробничий, фінансовий, інвестиційний, кадровий, маркетинговий, інформаційний та організаційно-управлінський потенціал.

Економічний потенціал підприємства є спроможністю, здатністю сприяти задоволенню потреб суспільства, розвиватися у визначеному напряму, досягати поставлених цілей за умов максимальної ефективності, отримувати заплановані результати, підвищувати конкурентоспроможність за рахунок сформованої у певний момент часу сукупності структурованих ресурсів, які використовуються в умовах дії чинників зовнішнього середовища.

Економічний потенціал підприємства відображає здатності та можливості, які формуються у підприємства за наявності у певний момент часу сукупності ресурсів, виробничих потужностей, інших резервів. Структура економічного потенціалу підприємства представляє собою сукупність підсистем: потенціалів і складових, сукупність та взаємодія яких в певний момент часу за дії чинників зовнішнього середовища створює умови для здатності до задоволення потреб суспільства, розвитку, досягнення поставлених цілей та отримання визначених результатів.

Таким чином, в сучасних умовах, коли більшість підприємств переживає глибоку економічну кризу через невміння ефективно використати

економічний потенціал, особливо актуальним є розроблення системи показників кількісної та якісної оцінки елементів економічного потенціалу.

Існує багато напрямів підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства та господарської діяльності взагалі, однак більш доцільною є розробка заходів щодо покращення результативності господарювання у розрізі різноманітних видів економічних ресурсів, таких як: основні засоби, обігові активи та трудові ресурси.

Критерієм ефективного використання основних засобів підприємства має стати оптимальне співвідношення між наявним парком обладнання та ступенем його завантаженості.

Підвищення ефективності використання трудових ресурсів є можливим лише за умови формування якісної системи менеджменту, що в свою чергу передбачає встановлення жорстких вимог до керівників усіх рівнів. Найбільш перспективними напрямами при цьому можуть вважатись – індивідуальний підхід до оцінки потенціалу окремо взятого працівника та постійне підвищення кваліфікації персоналу.

Хліб та хлібобулочні вироби займають одне з основних місць в харчовому раціоні населення України, так як вони призначені для щоденного задоволення фізіологічних потреб людини.

Сучасний стан розвитку хлібопекарної галузі України характеризується скороченням обсягів виробництва, погіршенням структури споживання хліба та хлібобулочних виробів, відставанням збільшення заробітної плати в галузі від середнього по економіці, слабким оновленням основних засобів при високому ступені їх зношення та низьким ступенем використання виробничих потужностей та ін.

Стратегічні перспективи галузі пов’язані з посиленням її комплексного розвитку, основними напрямами якого мають стати технологічне переозброєння підприємств шляхом заміни устаткування та автоматизації

технологій; виробництво нових видів продукції інноваційного напряму з метою підвищення прибутковості галузі; досягнення максимально ефективного виробництва за рахунок зниження матеріало- та енергоємності продукції; формування і використання новітніх технологій.

У роботі було проаналізовано техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця», можна казати, що підприємство працює достатньо ефективно, має високий прибуток, розмір якого зростає, але деякі показники оцінки рівня виробництва треба підвищувати. У звітному році фондовіддача знизилась на 0,05, що свідчить про зниження ефективності використання основних засобів на підприємстві. На підприємстві необхідно замінювати старе обладнання, та впроваджувати нові основні засоби, більш модернізовані та менш енерговитратні.

Аналіз діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», показав, що основною метою його є повне забезпечення потреб споживачів у необхідних обсягах хліба та хлібобулочних виробів. Асортимент підприємства налічує більш 110 найменувань хліба пшеничних і житніх, заварних сортів, булочних, здобних листкових виробів, кондитерських виробів кремової і сухої груп. Підприємство працює досить ефективно, але техніко-економічний аналіз показав, що підприємству для підвищення рівню прибутковості необхідно впроваджувати нововведення та автоматизувати деякі виробничі лінії.

Для підвищення інвестиційної привабливості, ефективності та конкурентоспроможності підприємств на ринку, зниженню витрат, підвищенню прибутку необхідно впроваджувати різні заходи, такі як технічне переоснащення виробництва, впровадження новітніх енергозберігаючих технологій, розробку нового більш конкурентоспроможного асортименту, проводити маркетингову політику на підприємствах та інше.

Виробництво хлібобулочних виробів є однією з найприбутковіших і рентабельних галузей народного господарства країни. Людина може багато

чого обійтися, але без хліба і води їй не прожити.

Війна в Україні і як наслідок зниження економічного зростання, порушення нормального функціонування фінансових і ресурсних ринків, інфляція, безробіття, міграція, розширення кола соціальних проблем, зниження доходу населення все це свідчить про необхідність розробки стратегії післявоєнного соціально-економічного розвитку країни та підприємств хлібопекарської галузі. Сьогодні підприємства шукають окремі заходи та рішення з якими можна вижити, але після завершення війни, необхідно буде впроваджувати унікальні, дієві моделі та стратегії економічного зростання.

Аналіз діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» показав, що підприємство має багато старого та зношеного обладнання, що знижує ефективність та конкурентоспроможність його діяльності.

Тому було вирішено замінити чотири машини з виробництва бубликів, що мають 100 % знос та морально застарілі, на дві універсальні роздільно-розкочувальні машини Ж7-ДРМ, головною перевагою яких є управління вузлами за допомогою роздільних приводів.

У плановому році зросте величина основних засобів на 836,96 тис. грн за рахунок впровадження нового обладнання, всі основні засоби є основними засобами основного виду діяльності, фондовіддача знизиться на 0,01 так як впровадження заходу планується без підвищення обсягу виробництва, але це будуть нові, сучасні основні засоби.

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 430,24 тис. грн, за рахунок економії витрат, з якого зростання чистого прибутку відбудеться на 352,8 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,06 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 836,96 тис. грн інвестицій у основні засоби, строк окупності яких складе 2,37 року.

Проаналізував техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат», було виявлено, що для підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємства необхідно розробка та впровадження заходів.

На підприємстві було запропоновано впровадження нової лінії з виробництва дієтичних хлібців.

Обсяг виробництва планується 60 тонн, трьох смаків.

Виробнича потужність підвищиться на 150 тонн, коефіцієнт використання зменшиться на 1 % за рахунок того, що потужність, що впроваджується більше, ніж додатковий обсяг виробництва.

Обсяг виробленої продукції у діючих цінах зросте на 4781,59 тис. грн, у порівняних зросте на 5445 тис. грн. Обсяг реалізованої продукції та чистий дохід також зростуть на 4781,59 тис. грн.

За рахунок впровадження нової технологічної лінії основні засоби основного виду діяльності підприємства зростуть на 444,6 тис. грн, фондовіддача збільшиться на 0,06 грн.

Середньорічний залишок обігових активів зросте на 796,93 тис. грн, коефіцієнт оборотності обігових активів зросте на 0,02 обігу.

Впровадження заходу збільшить операційні витрати підприємства на 3984,65 тис грн, з яких додатковий обсяг матеріальних витрат складе 2905,4 тис. грн, витрати на оплату праці зростуть на 432 тис. грн, відрахування на соціальні заходи на 104,88 тис. грн, амортизація збільшиться на 329,9 тис. грн та обсяг інших операційних витрат зросте на 212,47 тис. грн.

Витрати на 1 гривню виробленої продукції знизяться на 0,003 грн, матеріалоємність, також знизиться на 0,003 грн.

Оподаткований прибуток підприємства після впровадження заходу зросте на 796,93 тис. грн, чистий прибуток зросте на 653,48 тис. грн.

Впровадження заходу дозволить підприємству підвищити рентабельність виробництва на 0,25 % та рентабельність продажу на 0,11%.

Для впровадження заходу підприємству потрібно 1241,53 тис. грн інвестицій, з яких 444,6 тис. грн у основні засоби та 796,93 тис. грн у обігові активи, період окупності інвестицій складе 1,9 року.

Можна зробити висновок, що впровадження заходів ефективно вплине на діяльність підприємств, підвищить ефективність використання їх економічного потенціалу та дозволить підприємствам бути економічно вигідними та конкурентоспроможними на ринку.

Сьогоднішня ситуація в країні потребує розробки напрямів, вибору пріоритетів і прогнозування перспектив розвитку національної економіки та її галузей після завершення бойових дій та повернення до мирного життя.

Економіка України перебуває у стані величезної кризи, про це свідчать показники реального ВВП, зростання показника інфляції, зниження активності бізнеса та інше. Пріоритетним завданням для української влади та підприємствами є співпраця у напрямку формування оптимальної стратегії і тактики післявоєнного відновлення економічної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Agroter. URL: https://agroter.com.ua/2022/11/05/ukrayinczi-chastishe-kupuyut-zamorozhenyj-hlib/ (дата звернення: 12.10.2023).

2. Агробізнес сьогодні. URL: https://agro-business.com.ua/agrobusiness/item/16612-ssha-osnovnyi-importer-ukrainskykh-khlibobulochnykh-vyrobiv.html (дата звернення: 17.10.2023).

3. Аналітика ринків. URL:https://pro-consulting.ua/ua/base/ru/base/analiz-rynka-ukrainy. (дата звернення: 16.10.2023).

4. Балацький, О.Ф. Економічний потенціал підприємства. навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2021. 724 с.

5. Березін О.В., Плотник О.Д. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку. Полтава: Інтер Графіка, 2021. 221 С. 10.

6. Всеукраїнська асоціація пекарів. URL:https://vap.org.ua. (дата звернення: 22.10.2023).

7. Добикіна О.К., Рижиков В.С., Касьянюкс С.В., Кокотко М.Є., Костенко Т.Д., Герасимов А.А. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 208 с.

8. Должанський І.З., Загорна Т.О., Удалих О.О., Герасименко І.М., Ращупкіна В.М. Управління потенціалом підприємства: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 362 с.

9. Економіка підприємства: підручник. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 765 с.

10. Економічний потенціал. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Економічний_потенціал (дата звернення: 09.11.2023).

11. Етапи виробництва хлібців. URL: https://www.tasty-style.com.ua/uk/virobnitstvo-hlibtsiv (дата звернення: 09.11.2023).

12. Завадський Й.С., Осовська Т.В., О.О. Юшкевич. Економічний словник. URL:http://library.nlu.edu.ua/poln_text/knigi/kondor/ekonomic_sl_2006.pdf (дата звернення: 29.09.2023).

13. Калінеску Т.В. Стратегічний потенціал підприємства: формування та розвиток: монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2017. 272 с.

14. Квасній Л.Г. Антикризове управління економічним потенціалом. *Бізнес Інформ,* 2021. № 5. С. 248–250.

15. Костирко Р. О. Комплексний підхід до стратегічного аналізу потенціалу фінансово-економічної стійкості господарюючого суб'єкта. *Вісник Нац. університету "Львівська Політехніка"*. Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, 2007. № 578. С. 141–145.

16. Котирєва С. О. Сутність та особливості управління економічним потенціалом підприємства. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/chem_biol/ nvnltu/17_1/234_Kotyriewa_17_1.pdf (дата звернення: 26.09.2023).

17. Краснокутська Н.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навчальний посібник Київ: Центр навчальної літератури, 2020. 352 с.

18. Лапін Є.В. Науково-методичні аспекти управління економічним потенціалом промислового підприємства. *Вісник Української академії банківської справи*. 2020. №1(16). С. 93–98

19. М. П. Войнаренко, О. Г. Осауленко, Л. В. Скоробагата, В. О. Шевчук. Економічний потенціал підприємства: обліково-статистичний та інформаційно-технологічний контексти: монографія. Київ: Держкомстат України, 2020. 282 с.

20. Маслак О.І., Квятковська Л.А., Безручко О.О. Особливості формування економічного потенціалу підприємства в умовах циклічних коливань. *Актуальні проблеми економіки*. 2018. № 9(135). С. 36–46.

21. Методичні вказівки до виконання аналітичної частини кваліфікаційної роботи для здобувачів ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» денної та заочної форм навчання // Укладачі Т.А. Кулаковська, С.О. Магденко. Одеса: ОНТУ, 2022. 38 с.

22. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи магістра спеціальності 051 «Економіка» денної та заочної форм навчання / Укладачі: О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська, В.А. Самофатова. Одеса: ОНТУ, 2022. 40 с.

23. Методичні вказівки до оформлення курсових та кваліфікаційних робіт для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» ступенів вищої освіти «Бакалавр» та «Магістр» денної та заочної форм навчання / Укладачі О.І. Павлов, Т.А. Кулаковська. Одеса: ОНАХТ, 2022. 16 с.

24. Методичні вказівки до розрахунку економічної ефективності інвестиційних проєктів для здобувачів спеціальності 051 «Економіка» всіх форм навчання / Укладач: О.Л. Фрум. Одеса: ОНТУ, 2022. 43 с.

25. Н.Ю. Рекова, Є.О. Підгора. Економічний аналіз: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Краматорськ: ДДМА, 2021. 200 с.

26. О.В.Балахонова Узагальнення складових економічного потенціалу підприємства і механізм його розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*, 2020. Том 20. Вип. 2 (48). С. 98–115.

27. Обладнання для виробництва хлібців. URL: https://fortskipper.prom.ua/ua/g9495856-oborudovanie-dlya-proizvodstva/page_2 (дата звернення: 19.11.2023).

28. Орєхова А.І. Економічний потенціал підприємства: сутнісні характеристики та структуризація. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/17_ukr/45.pdf (дата звернення: 29.10.2023).

29. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL:

http://www.ukrstat.gov.ua (дата звернення: 20.10.2023).

30. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA (дата звернення: 29.10.2023).

31. Офіційний сайт ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат». URL: http://www.hleb.ks.ua (дата звернення: 28.10.2023).

32. Офіційний сайт ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця». URL: https:// https://www.bilgorod-dnistrovska-palyanitsya.business-guide.com.ua (дата звернення: 16.10.2023).

33. Савченко М.В. Управління економічним потенціалом промислових підприємств. Харків, 2018. 190 с.

34. Тарасенко Ю.В., Замлинський В.А. Структура економічного потенціалу підприємства. *Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції 17–18 жовтня 2023 року.* Одеса: Одеса: Одеський національний технологічний, 2023. С. 58–61.

35. Технологія виробництва хлібців. URL: https://www.tasty-style.com.ua/ uk/virobnitstvo-hlibtsiv/. (дата звернення: 09.11.2023).

36. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібник. К.: КНЕУ, 2019. 316 с.

37. Фінансова звітність. URL: https://clarity-project.info (дата звернення: 29.10.2023).

38. Хмарська І. А., Кучерява К. Я., Клімова І.О. Особливості післявоєнного відновлення економіки України. *Економіка та суспільство*. 2022. № 42. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-31 (дата звернення: 25.10.2023).

39. Шкроміда Н.Я. Комплексна оцінка економічно го потенціалу суб'єктів господарювання. *Економічний аналіз:* Збірник наук праць. Тернопіль: Економічна думка. Тернопіль: ТНУ, 2016. Вип. 9, Ч. 1. С. 383–386.

Міністерство освіти і науки України

Одеський національний технологічний університет

Кафедра економіки промисловості

ДОДАТКИ
ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему: «Оцінка рівня і шляхи підвищення ефективності використання економічного потенціалу підприємств хлібопекарної галузі»

на здобуття ступеню вищої освіти «магістр»

Здобувачки _____ Тарасенко Ю.В.

Керівник _____проф. Замлинський В.А.

Одеса – 2023 рік

ЛИСТ 1

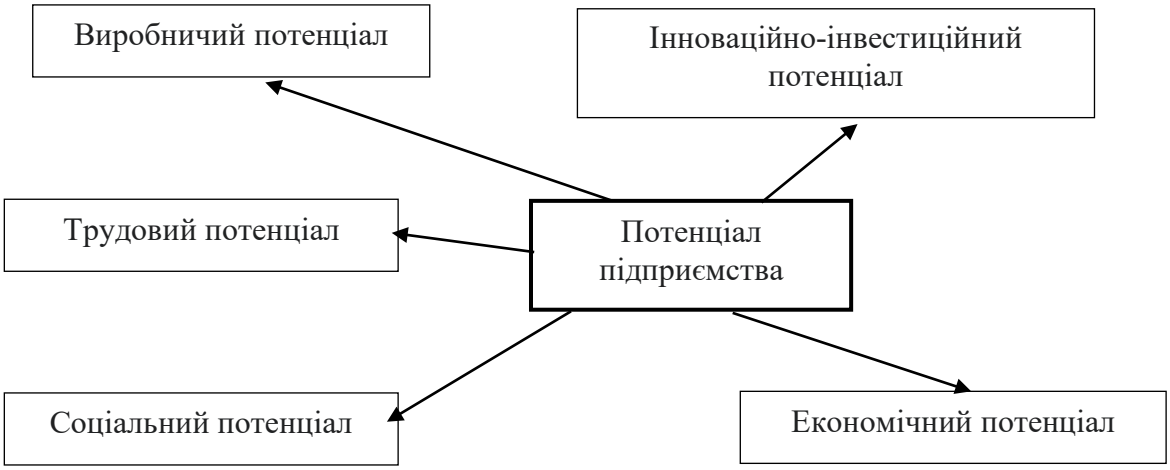

Рис. 1. Структура потенціалу підприємства

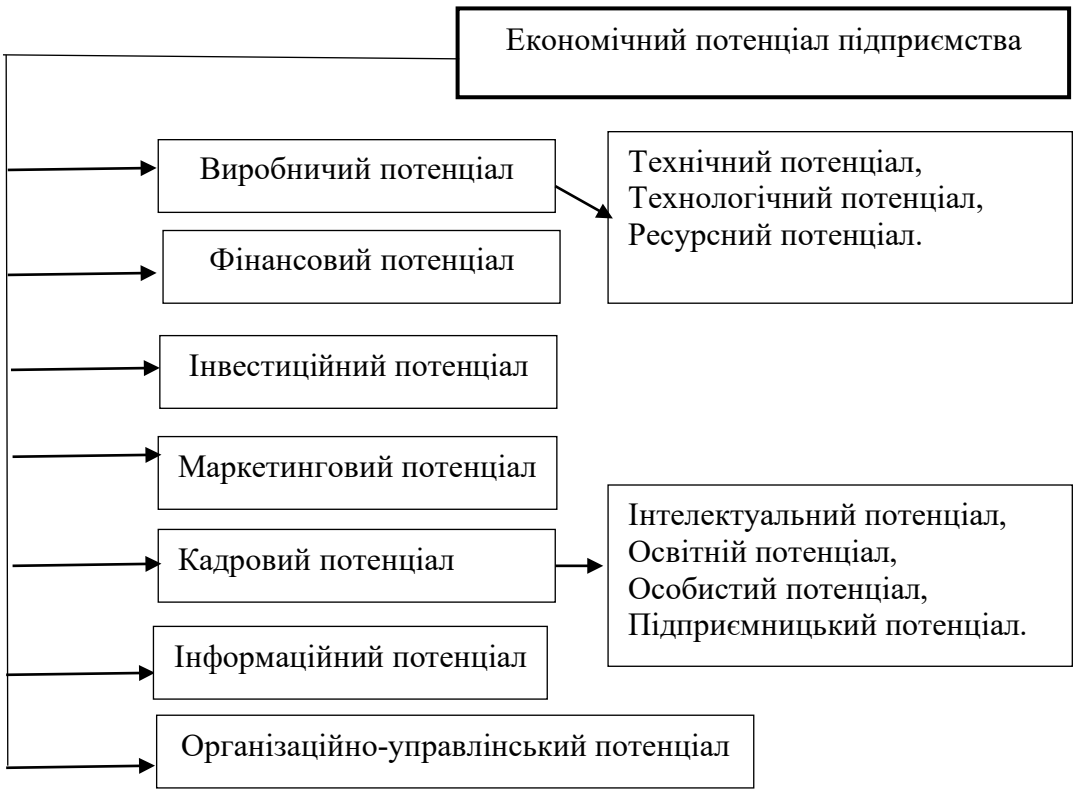

Рис. 2. Структура економічного потенціалу підприємства

ЛИСТ 2

Таблиця 1

Характеристика традиційних методів оцінювання економічного потенціалу підприємства

Метод	Характеристика
Методи оцінки ринкової вартості підприємства	1. дохідний – економічний потенціал підприємства оцінюється з розміру чистого потоку економічних результатів від його використання; 2. ринковий (порівняльний) – оцінка економічного потенціалу підприємства з урахуванням порівняння з аналогами; 3. витратний – економічний потенціал підприємства оцінюється із суми витрат на його формування та використання.
Методика комплексної рейтингової оцінки	1. аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства з використанням великої кількості показників, що характеризують економічний стан та фінансові результати підприємства; 2. розрахунок підсумкового показника рейтингової оцінки на основі розрахунку та порівняння фактичних даних з умовним еталонним підприємством, що має найкращі результати за порівнюваними показниками.
Методика фінансово-економічного аналізу діяльності підприємства	1. використовуються різні методи оцінки майнової та фінансової складових потенціалу; 2. обґрунтовується застосування певних коефіцієнтів та показників діяльності підприємства.

ЛИСТ 3

Рис. 3. Етапи інтегральної оцінки економічного потенціалу підприємства

ЛИСТ 4

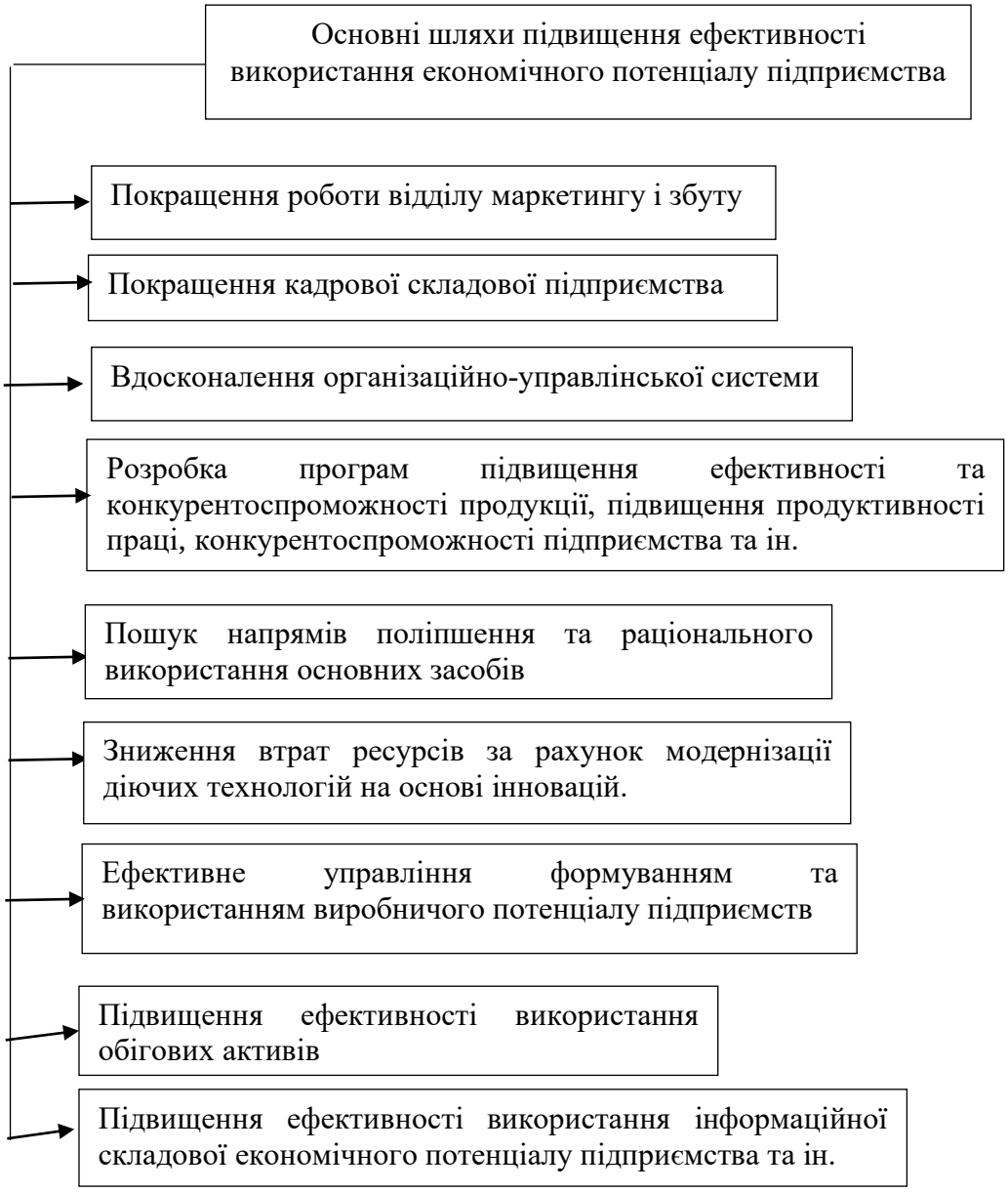

Рис. 4. Основні шляхи підвищення ефективності використання наявного економічного потенціалу підприємства

ЛИСТ 5

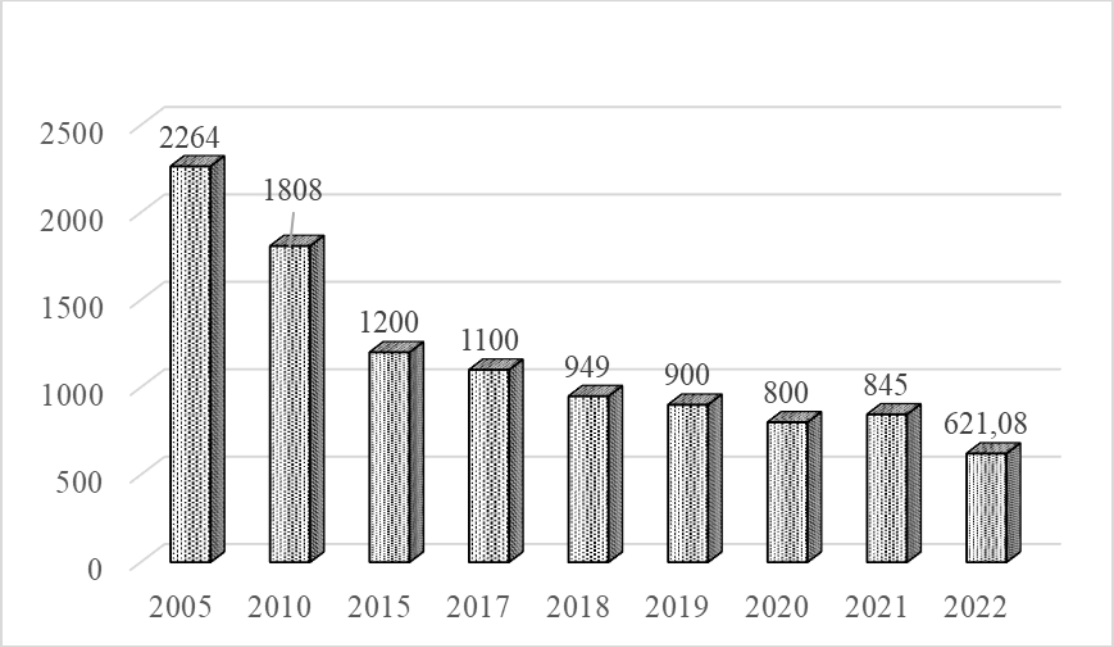

[1]Примітка. Дані за 2015-2021 рр. наведено без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя, частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях, за 2022р. − без урахування тимчасово окупованих російською федерацією територій та частини територій, на яких ведуться (велися) бойові дії.

Рис. 5. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів в Україні у період 2005-2022 рр., тис. тонн

ЛИСТ 6

Таблиця 2

Обсяг виробленої промислової продукції за видами діяльності, тонн

	2013	2017	2019	2020	2021	2022
1	2	3	4	5	6	7
Свіжий хліб із вмістом у сухому вигляді не більше ніж 5% цукрів та не більше ніж 5% жиру (за винятком доданого меду; яєць; сиру або фруктів)	1561470	1232025	892660,9	794783,9	845104,8	609086
Вироби хлібобулочні без додавання підсолоджувальних речовин (уключаючи млинці, оладки, пироги із заварним кремом, піци; крім хрустких хлібців, вафель, вафельних облаток, сухарів, грінок, продуктів, одержаних шляхом екструзії чи розпушування тіста, з прянощами чи солоних)	5085	3442	327,8	341,5	152,5	135,73
Хліб з тіста недріжджового (маца)	1353	721	737,9	746,8	581,8	465,3
Сухарі, сушки, грінки та вироби подібні підсмажені	50935	43768	55774,4	46942,7	53781,2	42758
Пряники та вироби подібні	57752	35527	29348,2	25333,8	28065,6	18320
Торти і вироби кондитерські; вироби хлібобулочні інші з додаванням підсолоджувальних речовин	134208	96680	106464,8	97814,6	109041,3	98035
Хлібці хрусткі	1851	2895	2599,1	2218,8	2176,5	1959
Вироби макаронні із вмістом яєць неварені (крім виробів з начинкою або приготовлених іншим способом)	1682	2754	581,5	531,7	1237,5	1265
Вироби макаронні неварені (крім виробів із вмістом яєць, з начинкою або приготовлених іншим способом)	100113	86755	73846,5	72871,0	62248,7	71586

ЛИСТ 7

Таблиця 3

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород - Дністровська паляниця»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1	2	3	4	5
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн	8200	8250	50	0,61
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6100	6350	250	4,1
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,74	0,77	0,03	4,1
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн - у порівнянних цінах, тис. грн	 320250 320250	 361315 333375	 41065 13125	 12,82 4,1
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	330190	333089	2899	0,88
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	48920	51260	2340	4,78
7. Фондовіддача, грн/грн	6,55	6,5	-0,05	-0,76
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	148560	152360	3800	2,56
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,22	2,19	-0,03	-1,64
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	295	302	7	2,37
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1085,59	1103,89	18,3	1,69
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	312560	326520	13960	4,47
- матеріальні витрати	234420	254686	20266	8,64
- витрати на оплату праці	28130	32652	4522	16,07
- відрахування на соціальні заходи	7814	6530	-1284	-16,43
- амортизація	21879	16326	-5553	-25,38
- інші операційні витрати	18754	16326	-2428	-12,94
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,904	-0,076	-7,75
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,73	0,705	-0,025	-3,4
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	305620	312560	6940	2,3
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	295620	296980	1360	0,5
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	43476	54056	10580	24,34
18. Рентабельність капіталу, %	4,9	5,2	0,3	-
19. Рентабельність продажу, %	14,2	17,3	3,1	-

ЛИСТ 8

Таблиця 4

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Показник	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	7000	7000	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4560	4620	60	1,32
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,65	0,66	0,01	1,53
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	250800	272580	21780	8,68
- у порівнянних цінах, тис. грн	250800	254100	3300	1,32
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	242695	273530	30835	12,71
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	54330	56245	1915	3,52
7. Фондовіддача, грн/грн	4,62	4,52	-0,10	-2,16
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	148560	152360	3800	2,56
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,63	1,8	0,17	10,4
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	270	271	1	0,37
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	928,89	937,64	8,75	0,94
12. Середньорічна заробітна плата одного працівника, тис. грн	92	95	3	3,26
13. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	244950	269275	24325	9,93
- матеріальні витрати	205600	215420	9820	4,77
- витрати на оплату праці	17147	21273	4126	24,06
- відрахування на соціальні заходи	5046	5655	609	12,07
- амортизація	7349	8078	730	9,93
- інші операційні витрати	9798	18849	9051	92,38
14. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,98	0,988	0,008	0,82
15. Матеріалоємність, грн/грн	0,82	0,79	-0,03	- 3,66
16. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	242695	273530	30835	12,7
17. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	225670	249990	24320	10,8
18. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	12968,1	19725,7	6757,62	52,1
19. Рентабельність виробництва, %	6,39	9,46	3,07	-
20. Рентабельність продажу, %	5,34	7,21	1,87	-

ЛИСТ 9

Таблиця 5

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі:						
						матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Заміна чотирьох роздільно-розкочувальних машин на дві машини марки Ж7-ДРМ	836,96	836,96	-	-	-430,24	-37,25	-505,97	-111,32	224,3	352,8	-2	2,37

ЛИСТ 10

Таблиця 6

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ТОВ «Білгород-Дністровська паляниця» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			Абс.	Відн.
1.Середньорічна виробнича потужність, тонн	8250	8250	-	-
2. Фактично вироблено продукції, тонн	6350	6350	-	-
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,77	0,77	-	-
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн - у порівнянних цінах, тис. грн	 361315 333375	 361315 333375	 - -	 - -
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	333089	333089	-	-
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	51260	52096,96	836,96	1,63
7. Фондовіддача, грн/грн	6,5	6,4	-0,10	-1,55
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	152360	152360	-	-
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	2,19	2,19	-	-
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	302	300	-2	-0,66
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /осіб	1103,89	1111,25	7,36	0,67
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	326520	326089,76	-430,24	-0,13
- матеріальні витрати	254686	254648,75	-37,25	-0,01
- витрати на оплату праці	32652	32146,03	-505,97	-1,55
- відрахування на соціальні заходи	6530	6418,68	-111,32	-1,70
- амортизація	16326	16550,3	224,3	1,37
- інші операційні витрати	16326	16326	0	0,00
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,904	0,903	-0,001	-0,17
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,705	0,705	0,000	-0,03
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	312560	312560	-	-
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	296980	296980	-	-
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	54056	54408,8	352,8	0,65
18. Рентабельність виробництва, %	26,55	26,61	0,06	-
19. Рентабельність продажу, %	17,3	17,41	0,11	-

ЛИСТ 11

Таблиця 7

Вплив запропонованого заходу на основні техніко-економічні показники діяльності ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат»

Найменування заходу	Інвестиції, тис. грн.			Зміни показників діяльності підприємства (±)								Строк окупності інвестицій, років
	Всього	у тому числі у		Реалізована продукція, тис. грн.	Собівартість, тис. грн.					Чистий прибуток, тис. грн.	Чисельність зайнятих, люд	
		основні засоби	обігові активи		Всього	у тому числі: матеріальні витрати	витрати на оплату праці	відрахування на соціальні заходи	амортизація основних засобів та інші витрати			
Впровадження лінії з виробництва дієтичних хлібців	1241,53	444,6	796,93	4781,59	3984,65	2905,4	432	104,88	542,37	653,48	2	1,9

ЛИСТ 12

Таблиця 8

Основні техніко-економічні показники виробничо-господарської діяльності підприємства ПрАТ «Херсонський хлібокомбінат» після впровадження заходу

Показник	Попередній рік	Плановий рік	Відхилення	
			абс.	відн.
1	2	3	4	5
1. Середньорічна виробнича потужність, тонн	7000	7150	150	2,14
2. Фактично вироблено продукції, тонн	4620	4680	60	1,30
3. Коефіцієнт використання виробничої потужності, частки	0,66	0,65	-0,01	-0,83
4. Обсяг виробленої промислової продукції (без ПДВ та акцизного податку): - у діючих оптових цінах підприємства, тис. грн	272580	277361,59	4781,59	1,75
- у порівнянних цінах, тис. грн	254100	259545	5445	2,14
5. Обсяг реалізованої продукції в діючих цінах (без ПДВ та акцизного податку), тис. грн	273530	278311,59	4781,59	1,75
6. Середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності, тис. грн	56245	56689,6	444,6	0,79
7. Фондовіддача, грн/грн	4,52	4,58	0,06	1,29
8. Середній залишок обігових активів, тис. грн	152360	153156,93	796,93	0,52
9. Коефіцієнт оборотності обігових активів, частки	1,8	1,82	0,02	1,11
10. Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу, осіб	271	273	2	0,74
11. Середньорічний виробіток одного працівника, тис. грн /особа	937,64	950,71	13,07	1,39
12. Операційні витрати на виробництво продукції, тис. грн, у тому числі:	269275	273259,65	3984,65	1,48
- матеріальні витрати	215420	218325,4	2905,4	1,35
- витрати на оплату праці	21273	21705	432	2,03
- відрахування на соціальні заходи	5655	5759,88	104,88	1,85
- амортизація	8078	8407,9	329,9	4,08
- інші операційні витрати	18849	19061,47	212,47	1,13
13. Витрати на 1 гривню виробленої продукції, грн/грн	0,988	0,985	-0,003	-0,27
14. Матеріалоємність, грн/грн	0,790	0,787	-0,003	-0,40
15. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	273530	278311,59	4781,59	1,75
16. Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	249990	253974,65	3984,65	1,59
17. Чистий прибуток (збиток), тис. грн	19725,7	20379,18	653,48	3,31
18. Рентабельність виробництва, %	9,46	9,71	0,25	-
19. Рентабельність продажу, %	7,21	7,32	0,11	-

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО–НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРИКЛАДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ ІМ. Г.Е. ВЕЙНШТЕЙНА

МАТЕРІАЛИ

ХІ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

17 – 18 ЖОВТНЯ 2023 р.

«ЕКОНОМІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ»

м. Одеса

УДК 330.34:005.35(477"20")

Економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції 17-18 жовтня 2023 року. Одеса: Одеський національний технологічний університет, 2023. – 663 с.

У матеріалах конференції знайшли відображення економічні та соціальні аспекти розвитку України на початку XXI століття. Були запропоновані шляхи вирішення найактуальніших та нагальних проблем багатьох сфер сучасного бізнесу та новітні управлінські технології в сучасних турбулентних умовах існування підприємств. В доповідях особлива увага приділялась прикладному характеру досліджень та їх впливу на поліпшення економічної ситуації в країні.

Науковий редактор Козак К.Б. - д-р екон. наук, професор, директор ННІПЕіМ ім. Г. Е. Вейнштейна ОНТУ

Редакційна колегія:

Агеева І.М. – к.е.н., доц., Басюркіна Н.Й. – д.е.н., проф., Баранюк Х.О. – к.е.н., доц., Лагодієнко В.В. – д.е.н., проф., Немченко В.В. – д.е.н., проф., Павлов О.І. – д.е.н., проф., Седікова І.О. – д.е.н., проф., Ніколюк О.В. – д.е.н., проф., Козак К.Б. – д.е.н., проф., Соловей А.О. – к.і.н., доц., Згадова Н.С. – к.е.н., доц., Маркова Т.Д. – к.е.н., доц., Волкова А.Ю. – ас., Мільчева В.В. - PhD, доц., Новикова В.С.

Матеріали додаються за оригіналами рукопису

Редакційна колегія не несе відповідальності за зміст та сутність наданих матеріалів

53. ***Тарасенко Ю.В., Замлинський В.А.***
СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА…….. 191

54. ***Бєлов К.М.***
УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ У М'ЯСОПЕРЕРОБНІЙ ГАЛУЗІ… 194

55. ***Вдовиченко В.О.***
АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ВИРОБНИЧО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ…… 197

56. ***Клименко К В., Мельник В.В.***
ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФРАНЧАЙЗИНГУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ…… 201

57. ***Євтушок О.В., Голодонюк О.М.***
ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ У СУЧАСНОМУ МАРКЕТИНГУ……. 205

58. ***Содома Р.І.***
БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ……. 209

59. ***Алдакімов О.С.***
ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ…….. 213

60. ***Вовчанська О.М., Іванова Л.О.***
РОЛЬ ЦИФРОВОГО МАРКЕТИНГУ У МОДЕРНІЗАЦІЇ ПОВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ…… 217

61. ***Юхновська Ю.О., Волик Н.Г., Риженко О.М.***
УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ……... 221

62. ***Савенко І.І., Гобачьов Д.С.***
ДОСЛІДЖЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ЕКСПОРТУ ПРОДУКТІВ ПЕРЕРОБКИ ЗЕРНА…… 224

63. ***Тулейбич О.М.***
ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ХАРАКТЕРУ ПРИ ФОРМУВАННІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ…….. 227

64. ***Фрум О.Л., Дзюбак В.С.***
СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ ТА МЕТОДІВ ДІАГНОСТИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ……. 230

65. ***Фрум О.Л., Фролов В.С.***
ХАРАКТЕРИСТИКА СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД 2021-2027 РОКИ…….. 234

СТРУКТУРА ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Тарасенко Ю.В., здоб. СВО «Магістр»
Науковий керівник: **Замлинський В.А., д.е.н., проф.**
Одеський національний технологічний університет, м. Одеса

Одним із головних завдань діяльності сучасного суб'єкта господарювання є отримання прибутку та забезпечення його фінансової стійкості, що досягається за допомогою системи управління економічним потенціалом.

Потенціал підприємства – це сукупне відображення реальних та майбутніх можливостей підприємства, що можуть бути найбільш ефективно використані в господарській діяльності.

Економічний потенціал підприємства – це сукупність всіх ресурсів підприємства,запаси, можливості, основа прийняття стратегічних управлінських рішень, що зумовлює формування та реалізацію відповідних дій на перспективу та є основою управління підприємством.

Дослідження структури та сутності економічного потенціалу підприємства можуть дати змогу формування принципів активізації економічної діяльності та інтенсифікації економічних процесів.

З нашої точки зору структура економічного потенціалу підприємства складається з наступних основних елементів, що запропоновано нарисунку 1.

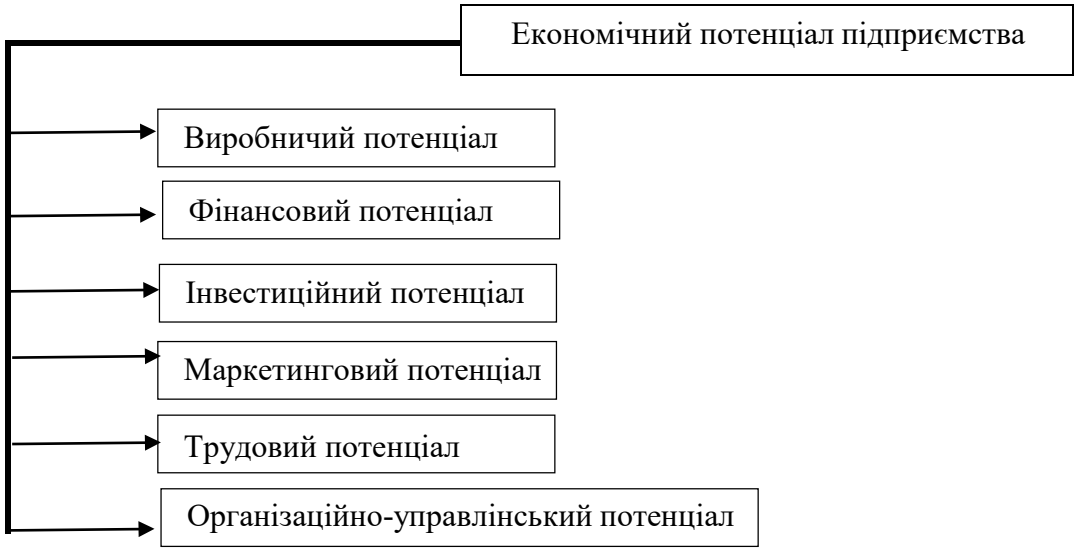

Рисунок. 1. Структура економічного потенціалу підприємства

Всі перераховані складові повинні взаємодіяти між собою та можуть бути ефективно використані лише як сукупність економічного потенціалу підприємства.

Виробничий потенціал – це початкова і основна складова економічного потенціалу, що показує потенційні тавикористаніможливості підприємства, є складним за структурою та повинен доповнюватися іншими елементами економічного потенціалу.

Можна казати, що виробничий потенціал підприємства – це сукупність ресурсів, якими має розпоряджатися підприємство для досягнення мети своєї діяльності.

Фінансовий потенціал – це сукупність можливостей для підтримки та забезпечення конкурентоспроможності підприємства, що базується на наявності тих ресурсів, які є у підприємства, і здатністю підприємства ефективно використовувати й відтворювати ці ресурси. Фінансові ресурси знаходяться у розпорядженні підприємства, від їхнього обсягу, ефективного використання залежить фінансова стійкість та конкурентоспроможність підприємства взагалі.

Інвестиційний потенціал підприємства – показує здатність підприємства інвестувати у свій розвиток, придбаючи ресурси та створюючи додатковий грошовий потік, а також можливість залучити інвестиції в свою виробничу діяльність. Стан та розвиток інвестиційного потенціалу впливає на використання ресурсів і джерел розвитку підприємства, є основним у забезпеченні економічного зростання діяльності підприємства, грає важливу роль у розвитку інших складових економічного потенціалу за рахунок впровадження інвестиційної діяльності.

Маркетинговий потенціал показує вплив підприємства на споживчій ринок, результатом якого є формування кола потенційних споживачів, які забезпечують відтворення попиту на продукцію, товари та послуги. Маркетинговий потенціал підприємства – це сукупність можливостей суб'єкта залучати до придбання та споживання його продукції та послуг потенційних споживачів з урахуванням наявних у підприємства ресурсів.

Трудовий потенціал підприємства – це наявні трудові можливості, що характеризуються кількістю працівників, їх професійно-освітнім рівнем, кваліфікацією та іншими якісними характеристиками.

Організаційно-управлінський потенціал – це ємна та складна характеристика, в сукупності якого є організаційні, структурні, функціональні, культурні і управлінські особливості підприємства, а також можливості їх змін у напрямі забезпечення ефективного функціонування й розвитку підприємства.

Можна казати, що запропонована структура економічного потенціалу підприємства є зручною у практичному застосуванні напідприємстві так як дасть змогу проаналізувати та оцінити його елементи на кожному етапі, починаючи з формування, так і в процесі діяльності

підприємства.

Література

1. Ажаман І. А., Жидков О. І. Сутність та структура економічного потенціалу підприємства. Економіка та держава, 2018. № 4. С. 22-25

2. Колосов А. М., Колосова К. А., Штапаук Г. П. Управління стійкістю підприємства: монографія. Старобільськ: Видавництво ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2016. 336 с.